

C-uppsats, Sociologiska Institutionen
Handledare: Malin Åkerström
SOC 344, 41-60p, VT 2005

Utsatthet för brott

- En undersökning av gymnasieungdomar i Malmö

Författare: Susanne Törngren

Tack till:

- Malin Åkerström för goda råd och handledning under arbetsperioden.
- Emma Törngren för tillgång till gatekeepers och information om skolorna.
- Lärarna på skolorna, då jag fick lov att dela ut enkäten under lektionstid.
- Alla de ungdomar som deltog i undersökningen.
- Adam Boëthius för tips och stöd.

Abstract

Författare: Susanne Törngren

Titel: Utsatthet för brott –en undersökning av gymnasieungdomar i Malmö

SOC 344, 41-60p

Handledare: Malin Åkerström

Sociologiska institutionen, vårterminen 2005

Studien bygger på en offerundersökning genomförd på två gymnasieskolor i Malmö under våren 2005. Sammanlagt svarade 243 ungdomar födda mellan år 1984-1989 på ett frågeformulär om utsatthet för brott. Syftet med studien var att deskriptivt beskriva utsattheten för brott för gymnasieungdomar i Malmö, främst under den senaste ettårsperioden. Studien ville dessutom belysa hur de unga brottsoffren ser på polisens bemötande samt beskriva frekvens och anledningar till att man anmäler samt inte anmäler brott. De frågeställningar som jag valt att fokusera min undersökning kring är:

- Hur ser utsattheten för brott ut för gymnasieungdomar i Malmö?
- Finns det möjligtvis skillnader inom den undersökta gruppen beroende på kön och bakgrund?
- Polisanmäler ungdomarna när de blivit utsatta för brott och i så fall varför/varför inte?
- Hur upplever ungdomarna polisens bemötande vid själva anmälningstillfället?

Deltagarna har själva fått definiera begreppet brott, då öppna frågor har dominerat enkäten.

Undersökningen visar att trots ökade insatser från polisen upplever ca en tredjedel av ungdomarna att de råkat ut för brott det senaste året. Ungefär hälften av dem som upplever att de har varit med om ett brott anmäler detta till polisen. Förtroendet för polisens förmåga att kunna påverka en brottsituation varierar kraftigt mellan de som anmäler och de som inte anmäler brott.

Nyckelord: *Brottsoffer, offerundersökning, utsatthet samt polisanmälningar*

Innehållsförteckning

	Sida
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Brottsoffer	4
2. Teori och tidigare forskning	5
2.1 Fyra typer av offer	5
2.2 Teorier om utsatthet	5
2.3 Tidigare undersökningar om utsatthet	6
2.4 Teorier om anmälningar	7
2.5 Tidigare undersökningar om anmälningar	8
2.6 Brottsoffer och polisen	9
3. Syfte och frågeställningar	9
3.1 Syfte	9
3.2 Frågeställningar	9
4. Metod och material	10
4.1 Urval	10
4.2 Frågeformuläret	10
4.3 Besvarande och insamling	11
4.4 Definitioner	11
4.5 Bortfall	11
4.6 Felkällor och metoddiskussion	12
5. Resultat och diskussion	13
5.1 Undersökningsdeltagarna	13
5.2 Utsatthet för brott	13
5.3 Fyra brottsgrupper	15
5.4 Polisanmälningar	19
5.5 Brottsoffer och polisen	22
6. Avslutande reflektioner	24
6.1 Reflektioner	24
6.2 Avslutning	26
7. Referenser	26

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Undersökningar gjorda i Sverige visar att det är större sannolikhet för ungdomar i storstaden att råka ut för brott än äldre medborgare på landsbygden (Håkansson & Sarnecki, 1988, Diesen 1995, Statistiska centralbyrån, 2004:4 samt Brottsförebyggande rådet, 2005: 4). Malmö som är Sveriges tredje största tätort refereras ofta i medierna som en kriminellt belastad stad och ungdomsbrottsligheten anses vara hög. Hur många och vilken typ av brott som en ungdom utsätts för i Malmö i realiteten har satts i fokus i denna undersökning.

1.2 Brottsoffer

Ordet brottsoffer användes enligt professor Eva Österberg för första gången som sammansatt ord i Svenska Akademiens ordlista år 1970 (Österberg, 2002). Tidigare i historien hade man inom den svenska kriminalpolitiska diskussionen främst fokuserat på gärningsmannen och dennes situation då det kom att handla om brott. Sedan 1970-talet har brottsoffret dock satts mer och mer i centrum, vilket i sin tur har lett till att man idag har rättigheter som offer. Diskussionen som kom att öka fokuseringen på brottsoffret startade i början av 1970-talet, möjligtvis till följd av feministiska och kvinnovänliga samhällsdebatter (Österberg, 2002). Kvinnorörelsen satte nämligen våldtäktsoffret i fokus och ifrågasatte att våldtäktsmannen fick vård och tillgång till hjälp medan offret lämnades utan (Nilsson, 2003). Det är dock svårt att avgöra om det var just denna debatt som drog igång fokuseringen på brottsoffret. En annan orsak som diskuteras inom brottsoffervetenskapen är att uppmärksamheten föranleddes av den ökade trafiken och trafikolycksoffer. Ytterligare två förslag är att debatten uppkom som följd av den stigande kriminaliteten, respektive att det kom som följd av det moderna samhällets tankar om ansvar för alla medborgare (Österberg, 2002). Det är inte heller en orimlig tanke att det var en kombination av olika händelser i samhället som skapade det ökade intresset. Oavsett vad som var anledningen till att fokuseringen på brottsoffer synliggjordes ledde det fram till ett ökat intresse för fördjupning i ämnet. I samband med ökat intresse av brottsoffret skapades på sjuttioalet en gren inom ämnet kriminologi, nämligen viktologi, läran om brottsoffer (Lindstedt Cronberg, 2002).

Ett flertal åtgärder har vidtagits sedan 1970-talet för att förbättra för brottsoffret. Bland annat finns det nu brottsskadeersättning som i vissa fall utgår till brottsoffer, det finns en brottsoffermyndighet samt ett flertal hjälpjourer för människor som blivit utsatta för brott (Marmolin, 1995). För att få tillgång till mycket av hjälpen och få del av sina rättigheter som offer krävs det dock ofta att brottet polisanmälts, något som inte alltid är en självklarhet i dagens Sverige.

2. Teori och tidigare forskning

2.1 Fyra typer av offer

En vanlig föreställning är att ett offer tillhör en sårbar grupp i samhället, såväl fysiskt som psykiskt (Statens offentliga utredningar, 1988). Den norske sociologen Nils Christie beskrev i artikeln ”Ideal Victim” 1986, det ideala offret som en social typ med åtminstone fem egenskaper (Christie, 2001). När människor föreställer sig ett offer är det enligt Christie ofta svagt, involverad i en respektabel aktivitet, på väg till en oskyldig plats, saknar relation till gärningsmannen samt är underlägsen denne (Christie 2001). Ofta stämmer inte den här idealiserade bilden av offret.

Man talar även inom viktimologin om det medskyldiga offret. Detta innebär att det är ibland svårt att dra gränsen mellan gärningsman och offer som dessutom ibland kan vara samma individer. Detta kan uppstå till exempel vid slagsmål eller vid så kallat gatuvåld och det kan ibland nästan vara omöjligt att avgöra vilken roll de olika individerna har i brottet. Att brottsoffer ibland varit provocerade är dock inget som rättfärdigar brottet men kan å andra sidan komma att påverka försäkringens ersättningsnivå (Lindgren, Pettersson, Hägglund, 2001).

I vissa fall anses offret ha varit alltför passivt, offret har inte gjort nog med motstånd. Bland annat uppfattas det ibland som om ett våldtäktsoffer gjort för lite motvärn eller inte försökt att komma ifrån tillräckligt mycket. Denna passivitet hos offret påverkar ofta trovärdigheten eftersom ju mer hjälplös och oskyldig man uppfattas, ju mer sympati och uppmärksamhet får man av polisen (Eriksson, 1995).

Ett offer som står kvar vid sin polisanmälan och sin berättelse underlättar för polis och åklagare. Det är svårare att klara upp brottet eller döma gärningsmannen om offret vägrar att samarbeta eller tar tillbaka sina uppgifter. Detta så kallade motsträviga offer har svårare att få ta del av de rättigheter som de har, då man inte är villig att kollaborera med rättsväsendet (Lindgren, Pettersson, Hägglund, 2001).

2.2 Teorier om utsatthet

Teorier om vem som blir utsatt för brott är ofta beroende av synen på brott. Några teorier fokuserar på offrets personliga egenskaper och bakgrund medan andra lägger vikten vid offrets beteende.

De tidigaste teorierna lägger vikten vid antingen de personliga egenskaperna som offret besitter eller i interaktionen mellan gärningsman och brottsoffer. Bland annat påstod von Henting att våldsbrott inte sällan är ett resultat mellan en ytlig eller djup interaktion mellan offer och gärningsman (von Henting, 1948). Han menade att offret inte var passivt utan hade i vissa fall en aktiv roll i händelsen och offrets beteende kunde leda till uppkomsten av brottet. Wolfgang spann vidare på denna ide´ och skapade uttrycket offerframkallande (victim precipitation), där han menar att den som blir offer för ett brott har genom sitt sätt att agera frambringat brottet (Wolfgang, 1958). Båda dessa teoretiker ansåg dock att man måste studera hela händelseförloppet innan brottet begås för att på så vis få kunskap om varför en viss person blir utsatt. Denna tanke om offrets delaktighet har ofta kritiserats på grund av att den anses

skuldbelägga kvinnor som blivit utsatta för övergrepp. De som å andra sidan försvarar teorin menar att det är ett analytiskt begrepp och inte ett värdeomdöme (Nilsson, 2003).

Livsstilsteorin menar att det är vissa sätt att leva som leder till situationer där risken är stor att man blir utsatt för brott. Man menar också att risken för utsatthet är beroende av sociala och demografiska egenskaper. Man påverkas så att säga av kön, ålder, etnicitet, yrke, socialgrupp, aktivitetsutövning med mera när det handlar om att bli utsatt för brott (Lindgren, Pettersson, Hägglund, 2001).

Ytterligare en teori är Felsons rutinaktivitetsteori vilken diskuterar risken för utsatthet (Lilly, Cullen, & Ball, 2002). Man menar i denna teori att tre faktorer måste sammanklaffa i tid och rum för att ett brott skall bli möjligt. Dessa tre faktorer är en motiverad gärningsman, ett lämpligt offer samt frånvaro av människor som kan hindra brottet. På så vis är utsattheten för brott påverkat av hur människor organiserar sina vardagsliv. Vissa människor hamnar nämligen mer eller mindre ofta i situationer där dessa tre faktorer samspelar.

Katz menar dock att man skall undersöka handlingen och inte bakgrundsvariabler när man talar om brott. Han skriver om "righteous slaughters" som innebär att brottsoffret på något sätt provocerar brottslingen till att begå brott. Enligt denna teori upplever brottslingen sig nämligen förnedrad av offret och brottslingen vill genom handlingen råda bot på den uppstådda situationen, där brottslingen upplever att den har tappat kontrollen över sin identitet. Detta kan i sin tur leda till verbala såväl som fysiska övergrepp (Katz, 1988).

Den sociala kontrollteorin har en framträdande roll inom många kriminologiska teorier och anses vara en brottsfrämjande/brottsreducerande faktor. Ett samhälle med stark social kontroll bör enligt denna teori ha få brott, medan låg social kontroll innebär fler brott. Den sociala kontrollen kan vara inre då den riktar sig till samvetet eller till sociala band till människor, samt yttre när det bland annat handlar om övervakning från andra människor (Wikström, 1990).

2.3 Tidigare undersökningar om utsatthet

Sedan 1970-talet finns det gott om undersökningar gjorda med brottsoffret i fokus och ett flertal sammanställningar av statistik går att finna. Många brott som begås blir dock inte upptäckta eller så blir de upptäckta men inte anmälda. Detta innebär att alla brott inte kommer med i kriminalstatistiken (Brottsförebyggande rådet, 2005:4). För att komma åt denna så kallade dolda brottsligheten kan man genomföra en offerundersökning. En offerundersökning innebär att man ställer frågor till en utvald grupp om de varit utsatta för brott, om de anmält brottet samt vilka brott de varit utsatta för (Brottsförebyggande rådet, 2004:3). Som exempel på undersökningar av brottsoffer kan nämnas de offerundersökningar som Statistiska Centralbyrån sedan 1978 genomfört samt undersökningar från Brottsförebyggande rådet, som regelbundet ger ut rapporter i ämnet.

Cirka 7,5 % av befolkningen i Sverige i åldrarna 16-84 uppgav sig ha varit med om brott under ettårsperioden 2000/2001 (Statistiska centralbyrån, 2004:3). Undersökningar visar att unga människor bosatta i storstäder är betydligt mer utsatta än äldre människor som bor på landsbygden. Även levnadsstil påverkar, exempelvis är det troligare att råka ut för brott om man befinner sig mycket ute i nattlivet eller i kriminella kretsar än om man har en annan levnadsstil (Håkansson & Sarnecki, 1988, Diesen 1995 samt Brottsförebyggande rådet, 2005: 4). Det har även visat sig att gärningsmannen dessutom inte sällan är bekant med offret sedan tidigare (Lindstedt Cronberg, 2002).

Enligt SCB:s undersökning *Offer för vålds- och egendomsbrott, 1978–2002*, är ungdomar i åldern 16-24 i riskzonen för att råka ut för våldsbrott eller hot. I hela riket hade 17 % av ungdomarna i denna åldersgrupp råkat ut för våldsbrott under år 2000/2001. Mest drabbade är männen och en av fem uppgav att de under denna ettårsperiod varit utsatta för våld eller hot. Undersökningen visar att skillnaden mellan infödda svenskar och utlandsfödda är ganska små (Statistiska centralbyrån, 2004:3).

En annan undersökning som BRÅ presenterade i april 2005 som bland annat beskriver niondeklassares utsatthet för stöld, hot och våld visar att den vanligaste utsattheten i denna grupp gäller stöld, där tre av tio råkat ut för detta. Totalt har 25 % råkat ut för våld och en av tio uppger att de har råkat ut för hot (Brottsförebyggande rådet, 2005:4).

Ytterligare en undersökning genomförd av Veronika Burcar av gymnasieungdomar i Ljungby år 2001 visar att 33 % av kvinnorna och 37 % av männen i undersökningsgruppen upplever att de någon gång blivit utsatta för brott. Även här är det vanligaste brottet stöld och 45 % av dem som uppgett sig varit utsatta för brott har uppgett just detta (Burcar, 2002).

Undersökningar utförda av bland annat Brottsförebyggande rådet och Statistiska Centralbyrån visar att största risken att bli utsatt för ett brott är om man befinner sig i en av följande grupper: Unga män i åldern 16-35 som deltar i nöjesliv, ensamboende kvinnor som blir utsatta för brott i hemmiljö eller om man arbetar inom en yrkesgrupp där det förekommer mycket våld (Statistiska Centralbyrån, 2004:3).

2.4 Teorier om anmälningar

En förutsättning för att lagar skall efterlevas och respekteras av alla medborgare är att brott utreds och att gärningsmännen straffas och ställs inför lagen. Anser man som brottsoffret att man saknar samhällets stöd finns risken att man inte anmäler brott, då man inte anser att det är mödan värt eller för att man inte orkar gå igenom polisutredning och eventuell rättegång. På detta vis kan man anse att det är samhällets skyldighet att hjälpa alla människor som blivit utsatt för ett brott (Bring, 1995). Idag får man som brottsoffer nöja sig med att polisanmäla det brott som man blivit utsatt för. Det är sedan upp till rättsväsendet att finna gärningsmannen och ställa denne inför rätta. Så har det inte alltid varit och fram till slutet av 1800-talet var det faktiskt upp till brottsoffret att själv driva saken (Lindstedt Cronberg, 2002). Antalet polisanmälningar har sedan 1950 ökat för vart år.

Beslutet att anmäla ett brott kan ske på lite olika grunder. En teori till anmälningsbenägenhet beskrivs i boken ”konsten att läsa statistik om brott och brottslingar” där man menar att när man anmäler ett brott till polisen gör man detta genom ett rationellt val. Viljan till att anmäla ett brott anses bero på två faktorer, nämligen den sociala relationen mellan gärningsman och offer samt skadans grovhet, dessa är i sin tur knutna till våldsbrott respektive egendomsbrott. I samband med våldsbrott minskar nämligen viljan till att anmäla om man känner gärningsmannen eller om skadan är lindrig. Då det kommer att handla om egendomsbrott beror det ofta på vem som är offer, om det finns försäkringsskydd samt på skadans storlek. Större företag tenderar att i mindre utsträckning anmäla brott mot egendom där skadan redan är skedd av en okänd misstänkt, dock anmäls så gott som alla egendomsbrott där det förlorade är värt mer än försäkringens självrisk (Olsson, Ahlberg & Israelsson, 1993). Maguires undersökning genomförd 1984 tydde på att viljan till att anmäla ett inbrott ofta handlade om att normalisera situationen, då man kom hem och fann sitt hem i kaos kunde återföra ordningen till det normala genom att kontakta polis (Maguires, 1984).

Andra saker som kan påverka om man anmäler ett brott eller inte kan bero på hur den allmänna synen för brottet i fråga är. Denna syn påverkas bland annat av medier, politiker och berörda myndigheter. En annan tanke är att man väljer att anmäla brott eftersom man anser att det är en plikt, man upplever det som om det är det rätta sättet att agera på. (Olsson, Ahlberg & Israelsson, 1993).

2.5 Tidigare undersökningar om anmälningar

Varje år anmäls över en miljon brott i Sverige men antalet lagöverträdelser uppskattas att vara mångdubbelt större (Diesen, 1995). Den så kallade dolda brottsligheten, dvs. kvoten mellan faktiska brott och anmälda brott, är av betydelse kanske främst när de kommer att handla om brott mot det allmänna, såsom trafikförbrytelser, men även mot brott som riktas mot personer. Brott som innebär stöld av egendom anmäls dock i hög grad då det är ett krav för att man som privatperson skall få ut sin försäkring och på så vis få ersättning för det förlorade. (Diesen, 1995). Viljan till att anmäla en stöld beror på så vis främst av vilket värde den stulna egendomen haft samt om det finns försäkring av varan (Brottsförebyggande rådet, 2004:3). Brott som bankrån anmäls i princip alltid på grund av allvarlighetsgraden. Den dolda brottsligheten är stor när det handlar om butiksstölder, rattfylleri och narkotikabrott. Även offerlösa brott anmäls mer sällan än brott med offer (Brottsförebyggande rådet, 2004: 3).

Sammanlagt har ca 57 % av de brott som framkommit i en undersökning av SCB, presenterad år 2004, kommit att anmälas till polisen. Undersökningen visar även att endast en fjärdedel av alla våldsbrott anmäls till polisen och de vanligaste orsakerna till att man inte anmäler uppges vara man anser att brottet är lindrigt, man upplever att det inte finns något som polisen kan göra samt att man gjorde upp i godo med förövaren. I stöldrelaterade brott anmäls upp till 61 % av fallen (Statistiska

centralbyrån, 2004:3). En undersökning publicerad i april i år visar att ungdomar i årskurs nio och på gymnasiet tenderar att anmäla brott mer sällan än övriga. Mindre än hälften av ungdomarna i undersökningen valde att anmäla de brott som de varit utsatta för (Hanson, 2005). I undersökningen om gymnasieungdomar i Ljungby år 2001 visar Veronika Burcar att 42 % av de gymnasieungdomar som varit utsatta för brott valde att anmäla dessa för polisen (Burcar, 2002).

2.6 Brottsoffer och polisen

Ett brottsoffers situation påverkas av hur denne blir bemött under brottsutredningen (Bring, 1995). Många människor kommer för första gången i egentlig kontakt med polisen då de blivit utsatta för ett brott. Innan har de kanske mött polisen i trafikundervisning och kontroller av till exempel körkort, men som brottsoffer sätts bilden av polisen på prov (Lindgren, Pettersson & Hägglund, 2001). När man blivit utsatt för en stöld eller ett lindigt brott sker kanske den enda kontakten med polisen via telefon, även då är det av vikt att polisen får offret att känna förtroende. Även om polisen ser brottet som ett rutinärendande är det möjligtvis en stor händelse för offret. Kriminologen Christian Diesen menar att det är viktigt att polisen aldrig bagatelliserar händelsen, då detta kan leda till att brottsoffret tappar förtroendet och tar saken i egna händer för att få upprättelse (Diesen, 1995).

Resultat från undersökningar i Sverige såväl som i utlandet visar att allmänheten generellt sätt har en positiv bild av polisen och dess arbete (Lindgren, Pettersson & Hägglund, 2001). Brottsoffer har därmed ofta höga förväntningar på polisen och kan bli besvikna när mötet inte blir så bra som man förväntat sig. Undersökningar visar att negativa attityder från polisens sida leder till en förvärrad situation för brottsoffret, det är även därför av vikt att polisen bemöter varje fall unikt och inte avfärdar en situation som en småsak (Lindgren, Pettersson & Hägglund, 2001).

3. Syfte och frågeställningar

3.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att beskriva utsattheten för brott för gymnasieungdomar i Malmö, främst under år 2004/2005. Studien vill dessutom belysa hur dessa unga brottsoffer uppfattar polisens bemötande vid anmälningstillfället samt beskriva frekvens och anledningar till att dessa unga brottsoffer anmäler samt inte anmäler brott. Tanken är att studiens resultat även skall diskuteras ur jämförelsesynpunkt med tidigare undersökningar på området.

3.2 Frågeställningar

De frågeställningar som jag valt att fokusera min undersökning kring är som följer:

- Hur ser utsattheten för brott ut för gymnasieungdomar i Malmö?
- Finns det möjligtvis skillnader inom den undersökta gruppen beroende på kön och bakgrund?

- Polisanmäler ungdomarna när de blivit utsatta för brott och i så fall varför/varför inte?
- Hur upplever ungdomarna polisens bemötande vid själva anmälningstillfället?

4. Metod och material

Undersökningen bestod av en enkät som delades ut i elva klasser på två ickeprivata gymnasieskolor i Malmö. Jag har valt att genomföra en så kallad offerundersökning för att på så sätt även få med den dolda brottsligheten. För att bättre kunna representera Malmö som stad valde jag att fokusera på gymnasieungdomar, detta då ungdomar från olika stadsdelar förenas i gymnasieskolorna. Gymnasieungdomar i Malmö har på så vis fungerat som deltagare i en enkätstudie som handlar om utsatthet av brott.

4.1 Urval

Urvalet genomfördes via ett bekvämlighetsurval. De två skolorna blev utvalda av den anledning att jag hade två gatekeepers som kände till skolornas uppbyggnad och i vilka delar olika ämnen/årskurser höll till. Jag använde mig av deras information så att jag inte enbart skulle få tag i elever som gick en viss typ av program eller som befann sig i samma årskurs. Jag kontaktade biträdande rektor på den ena skolan och hon hänvisade mig att själv ta direkt kontakt med lärarna. Jag kontaktade även biträdande rektor på den andra skolan via e-mail men då jag inte fick svar valde jag att helt enkelt bege mig till de två skolorna. På skolorna stoppade jag lärare i olika korridorer och frågade om jag fick komma i början på deras nästa lektion och dela ut min enkät. Ungefär varannan lärare var positiv och jag besökte sju klasser på den ena skolan och fyra på den andra.

4.2 Frågeformuläret

Enkäten bestod av kryssfrågor med fasta svarsalternativ som ofta följdes av en fråga där eleven själv fick fylla i svaret på en tom rad. Exempelvis följdes kryssfrågan ”Har du under år 2004/2005 varit utsatt för något brott?”, av frågan ”Om Ja, vilket brott? _____”. Detta för att jag inte på förväg ville utesluta något och istället fick varje deltagare på egen hand definiera orden, i detta fall ordet ”brott”. Enkäten var uppbyggd av sju frågor om brott som deltagarna varit utsatta för 2004/2005, om dessa brott anmälts samt tankar kring polisens bemötande av personen som brottsoffer. Om man inte varit utsatt för brott under 2004/2005 fick man direkt hoppa till fråga 8 där tidigare brott, anmälningar och möte med polisen togs upp. På sista sidan av enkäten fick man svara på frågor om ålder, kön och föräldrarnas födelseland. Enkäten bestod sammanlagt av 14 frågor fördelade på tre A4-sidor.¹

¹ Enkäten finner du i bilaga 1.

4.3 Besvarande och insamling

Enkäten delades ut av mig personligen och fylldes i av eleverna under lektionstid. Innan jag delade ut enkäten höll jag en kort presentation av mig själv, att jag studerade på Lunds universitet, vad enkäten handlade om samt informerade deltagarna om att det var frivilligt att delta. I början av enkäten fanns även skriftlig information om att eleverna var anonyma och att ingen mer än jag skulle komma att läsa svaren. Eleverna ombads att vika enkäten på mitten när de var klara så att jag skulle kunna se när alla var färdiga och på det viset undvika stress samt för att ingen skulle kunna titta på någon annans svar. Jag var närvarande under hela ifyllnadstillfället och svarade på de frågor som eleverna kom på efter hand. Under undersökningstillfällena befann sig förutom jag även den berörda läraren i rummet.

4.4 Definitioner

När jag i fortsättningen i uppsatsen använder mig av begreppen ungdom med helsvensk respektive utländsk bakgrund ligger frågan ”Är någon av dina föräldrar födda i ett annat land än Sverige?” som grund. De ungdomar som har minst en förälder född i annat land har jag valt att benämna ungdomar med utländsk bakgrund och de elever som svarat att båda föräldrarna var födda i Sverige har jag valt att kalla för ungdomar med helsvensk bakgrund.

För att undvika att leda deltagarnas tankar om vad som till exempel är ett brott, har jag valt att ha med många öppna frågor i formuläret. Deltagarna har således själv fått definiera sina svar och jag har sedan sammanställt de olika svarsalternativen. De flesta svarsalternativ har återkommit och i de fall jag har slagit ihop olika svar i resultatdelen har jag redovisat för hur jag gått till väga. Det är alltså inte jag som kategoriserat svaren utan det har fallit sig så att många svar är av samma art.

4.5 Bortfall

Då jag använde mig av ett bekvämlighetsurval och frågade de som var tillgängliga är bortfallet inte så stort. Jag har valt att eliminera en deltagares svar ur undersökningen då denne elev uppenbart inte har svarat seriöst på frågorna och bara försökt vara lustig². Även de lärare som inte hade möjlighet eller ville låta mig komma till deras klassrum kan dock ses som en typ av bortfall. Jag anser dock inte att detta bortfall har påverkat mina resultat nämnvärt, då alla de lärare som sa nej gjorde det antingen för att de inte hade några lektioner de följande dagarna eller för att eleverna i klassen skulle ha prov. Även de icke-närvarande i klasserna är en typ av bortfall. Förutom de som är sjuka innefattas denna grupp även av skolkare. Tanken om att skolkare och sjuka är mer utsatta för brott än de som var närvarande under lektionstillfällena som jag besökte, anser jag inte att man kan utgå ifrån. Tidigare rapporter som redovisats av bland annat brottsförebyggande rådet visar nämligen att denna typ av bortfall, såsom

² På frågan om IP varit utsatt för brott blev exempelvis svaret ”Fysikbok A”.

skolkare, i dessa typer av undersökningar, inte påverkar resultaten nämnvärt (Brottsförebyggande rådet, 2005). Det antal elever som mina resultat bygger på blev i slutändan 242 stycken³.

4.6 Felkällor och metoddiskussion

Eftersom deltagaren själv har fått fylla i svaren och definierat begreppen innebär detta att två personer kan ha råkat ut för samma sak och den ena har definierat det som brott och den andra inte. Det innebär även att om man har mer än ett svar på en fråga kanske man väljer att ta med det svar som man anser vara mest relevant. Exempelvis kan man på frågan ”Har du träffat polisen i något annat sammanhang (än som brottsoffer)?” enbart svarat ”Ja, vid en olycka”, när man i själva verket även har träffat polisen i skolan, på stan och privat. Då deltagarna själva fått definiera vilka brott de varit med om finns möjligheten att de minns upplevelser som inte kommit fram om det funnits fasta svarsalternativ.

Även miljön kan ha kommit att påverka undersökningens utfall. Många av klasserna jag besökte var stökiga och elever saknade i vissa fall likväl uppmärksamhetsförmåga och koncentration som mer materiella tillgångar som pennor. Trots klar och tydlig presentation samt information på formuläret kunde många frågor komma att ställas som redan fått svar på. I en klass fick jag exempelvis högt nämna att jag inte var polis vid fyra olika tillfällen, då eleverna inte tagit in informationen trots att det var helt tyst i rummet när presentationen hölls.

Ytterligare en sak förvånade mig vid datainsamlingen. Trots att jag hade försökt att hålla språket i enkäten väldigt enkelt fick jag även frågor på vad ordet *utsatt* och ordet *undvikit* betydde⁴. Detta gav mig förutom en väldigt skeptisk syn på vår gymnasieskola en insikt i att även de lättaste ord kan komma att missförstås samt att gränsen mellan att ställa frågor som är lättförstådda och ändå hålla en nivå så att deltagaren inte känner sig förolämpad kan vara hårfin.

Man måste ha i baktanke när man studerar resultaten att datamaterialet bygger på vad människor uppger att de varit med om. Risken finns att vissa ungdomar inte upplever en brottslig händelse som kriminell eller att man kanske inte ser sig själv som ett offer. Å andra sidan kan vissa människor anse sig varit med om ett brott när de i själva verket inte har det.

Avvikelser i resultat mellan olika undersökningar kan komma av att frågorna ställs och besvaras på olika sätt. Även vid offerundersökningar kan man komma åt mer eller mindre andel av den dolda brottsligheten beroende på metodval. Då undersökningar bygger och litar till personen och dess minne kan vissa uppgifter vara vilseledande. Beroende på min undersöknings utformning var det säkert många brottsoffer som valde att inte skriva ner obehagliga upplevelser såsom sexuella övergrepp eller våld inom familjen. Eleverna satt på sina ordinarie platser och troligtvis har deltagarna inte skrivit ner

³ Det finns även interna bortfall då vissa deltagare valt att inte besvara alla frågor.

⁴ Orden stod i samband med frågorna ”Har du under år 2004/2005 blivit *utsatt* för något brott?” respektive ”Har du någon gång *undvikit* att anmäla ett brott?”

något som denne vill hålla hemligt för sina kamrater, allvarliga saker som river upp sår, för att fylla i en kort enkät på ett korrekt sätt.

5. Resultat och diskussion

5.1 Undersökningsdeltagarna

De 242 deltagarna bestod av 55 % (132 stycken) kvinnor och 43 % (105 stycken) män⁵. Gymnasieeleverna kom från klass 1-3 och programmen som var representerade var olika typer av samhälls-, natur-, handelsprogram samt språkklasser⁶. Deltagarna var födda mellan år 1984-1989. Då urvalet skedde med hjälp av bekvämlighetsurval kom det sig att merparten av eleverna, nämligen 92 % var födda under 1986-1988. En anledning till denna åldersfördelning är att de elever födda 1986-1988 som genomfört grundskolan utan uppehåll just nu befinner sig på gymnasiet. Sen kom det sig av slumpen att så många som hälften av de tillfrågade var födda år 1988⁷. Av de tillfrågade hade 51 % (123 stycken) av eleverna helsvensk bakgrund och 47 % (113 stycken) hade utländsk bakgrund, 2 % (6 stycken) valde att inte besvara frågan.

5.2 Utsatthet för brott

I min undersökning uppger 61 % (147 stycken) av deltagarna att de någon gång varit offer för ett brott och 37 % (89 stycken) uppger att de aldrig har varit utsatta för något brott. Motsvarande siffror för året 2004/2005 är 37 % (89 stycken) som uppger att de har blivit utsatta för minst ett brott samt 61 % (148 stycken) som inte anser att de blivit utsatta för något brott⁸, se diagram 1.

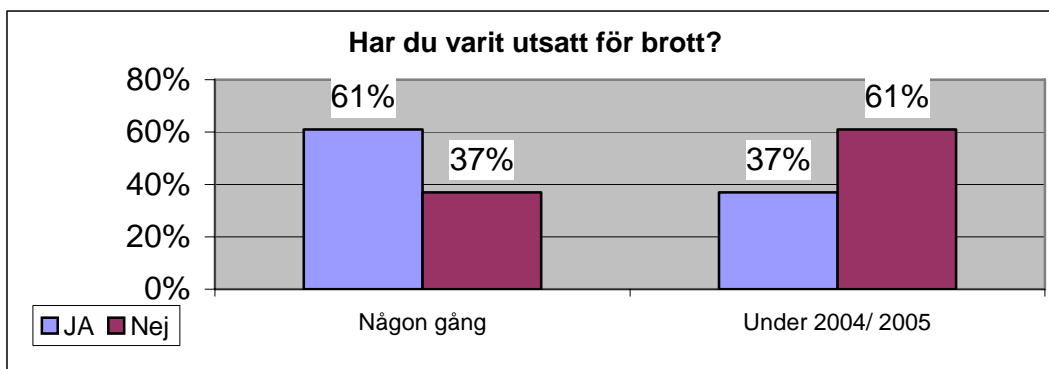

Diagram 1 föreställer antal deltagare som uppger att de varit med om brott någon gång respektive under 2004/2005.

Skillnaden mellan de ungdomar som har utländsk respektive helsvensk bakgrund är näst intill obefintlig då 20 av 40 kvinnliga brottsoffer har helsvensk bakgrund, motsvarande siffror för männen är 22 av 45 stycken. Överlag är det flest män som anser sig varit utsatta för brott under ettårsperioden, se tabell 1.

⁵ Anledningen till att det inte blir 100 % är att 5 stycken (2 %) av deltagarna valde att inte svara på frågan.

⁶ I detta fall tyskundervisning där eleverna kommer ifrån många olika program.

⁷ Specificerad tabell över åldersfördelningen finns att läsa i tabell 1 i bilaga 2.

⁸ Anledningen till att det inte blir 100 % är att 2 % respektive 1 % valde att inte svara på frågorna.

Tabell 1. Ungdomar som uppger att de blivit utsatta för brott under år 2004/2005 uppdelade på kön och bakgrund.

	MÄN		KVINNOR	
	Helsvensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Helsvensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Utsatta	42 % (22st)	47 % (23st)	29 % (20st)	31 % (20st)
Ej utsatta	58 % (31st)	53 % (26st)	71 % (48st)	69 % (44st)
Summa:	100 % (53st)	100 % (49st)	100 % (68st)	100 % (64st)

Sammanlagt rapporterar 40 kvinnor, 45 män samt 4 deltagare som ej specificerat sitt kön (37 % av deltagarna) att de har blivit utsatta för något brott under 2004/2005, d.v.s. 30 % av alla kvinnor och 43 % av alla män. Detta är i jämförelse med undersökningar gjorda på hela riket under 2000/2001 en hög siffra. Som presenteras i teoriavsnittet uppger nämligen ca 7,5 % av landets befolkning att de under ettårsperioden 2000/2001 varit utsatt för brott (Statistiska centralbyrån, 2004:3).

En anledning till att ett flertal av ungdomarna i min undersökning uppger att de råkar ut för brott kan vara att Malmö är Sveriges tredje största stad. I stora städer finns det fler människor som har möjlighet att begå brott och därför finns det även fler potentiella offer (Wikström, 1990). Att leva i en storstad innebär även att man har möjlighet att vara mer anonym än om man bor i en liten by. Man kan praktiskt taget bege sig till en annan del av stan än sitt eget kvarter och vara helt främmande för alla människor. Detta fenomen kan leda till en alienation mellan människorna i staden och en minskad kontakt som i sin tur leder till att man ser sina medlevande som främlingar, vilket kan leda till att den sociala kontrollen minskar (Lilly, Cullen, & Ball, 2002). Det är troligt att det är lättare att begå brott mot människor som man inte har någon personlig kontakt med.

Malmö består även av en mycket blandad befolkning där människor med olika bakgrunder, såväl av socioekonomisk art som kulturella, lever tillsammans i staden. Ungdomar som samlas i gymnasieskolorna har på så vis många olika bakgrunder vilket i sin tur kan skapa missförstånd och grupperingar. Detta kan därefter komma att leda till en miljö där det uppkommer en ”vi och dem - känsla” och respekten för icke likasinnade kan komma att minska. Detta kan i sin tur leda till att man inte har förståelse för sin medmänniska och utsätter andra människor för brott.

Skillnader mellan mina upptäckter och tidigare kan delvis förklaras av hur frågorna ställts. Undersökningen presenterad av SCB där siffran 7,5 % presenteras bygger exempelvis på intervjuer med specifika frågor där deltagaren utfrågas om den varit med om olika händelser (SCB, 2004:3). Då mina frågor varit väldigt öppna och deltagaren själv har fått definiera ordet brott, kan händelser och minnen fastställas annorlunda av deltagaren än de görs i intervjuerna i SCB:s undersökning och på så vis leda till olikheter i resultat.

Ytterligare en orsak till att så många upplever sig ha varit med om brott kan vara att ungdomsbrottsligheten är hög i Malmö (Svensson, 2005-05-10). Då många brottsoffer själva är inblandade i brott kan den rådande ungdomskriminaliteten påverka att jag i undersökningen fann fler brottsoffer än vad tidigare undersökningar för hela riket presenterat. Detta kan även vara en anledning till att fler män än kvinnor uppgavs sig varit utsatta för brott, då fler män befinner sig i kriminella kretsar i jämförelse med kvinnor (Ahlberg, 2001).

Fler män än kvinnor ansåg sig nämligen varit utsatta för brott i min undersökning (43 % jämfört med 30 %) och det fanns ingen nämnbar skillnad beroende på om man hade utländsk bakgrund eller ej. Dessa resultat går hand i hand med liknande undersökningar i ämnet gjorda runt om i Sverige (SCB, 2004: 3). Många brott begås, som nämnt i teoridelen, under nattetid i samband med nöjesliv⁹. Män är troligtvis inte lika rädda som kvinnor för att vistas ensam utomhus nattetid och man kan föreställa sig att män oftare går ensamma hem från nattliga äventyr jämfört med kvinnor och på så vis är ett mer tillgängligt byte.

5.3 Fyra brottsgrupper

I min undersökning rapporteras sammanlagt 110 stycken brott. Jag har efter undersökningsdeltagarnas definitioner kunnat urskilja fyra olika grupper, nämligen stöld, brott mot egendom, våldsbrott och brott i kränkande form. Procent och frekvens för utsatthet inom de olika grupperna presenteras i tabell 2.

Tabell 2. Antal personer som råkat ut för de olika brotten fördelat på kön.

	MAN	KVINNA	Uppgift om kön saknas	Total
Stöld	25% (27st)	26% (29st)	<1% (1st)	52% (57st)
Brott mot egendom	<0% (0st)	4% (4st)	<0% (0st)	4% (4st)
Våldsbrott	15% (16st)	8% (9st)	2% (2st)	25% (27st)
Brott i kränkande form	15% (16st)	5% (6st)	<0% (0st)	20% (22st)

I gruppen stöld är det relativt jämt mellan könen medan brott mot egendom samt brott i kränkande form har en majoritet av kvinnor respektive män. Inom gruppen våldsbrott är även där majoriteten av offren är män. Hur det ser ut inom grupperna presenteras i följande fyra stycken.

5.3 a) Stöld

Den första gruppen som jag har valt att benämna ”stöld”, innefattar stöld av ägodel, främst cyklar. Denna grupp innehåller enbart stölder då den drabbade inte personligen varit i kontakt med gärningsmannen vid stöldtillfället, dock innefattar kategorin inte inbrott.

Inom gruppen stölder fann jag fem olika kategorier för de 57 stölderna som undersökningsgruppen rapporterat att de varit offer för. Majoriteten av stölderna är cykelstölder, 63 % (36 stycken) av de rapporterade stölderna befann sig inom denna kategori. Två tredje delar av dem som blev av med sina

⁹ Se sidan 6 i teoridelen

cyklar var tjejer. Övriga saker som blev stulna var mobiltelefoner, MP3-spelare, kläder samt plånböcker¹⁰. Det fanns inga skillnader beroende på om man hade helsvensk bakgrund eller ej.

Denna typ av brott var den mest förekommande i undersökningen, drygt hälften av alla brott föll nämligen inom gruppen stöld. En anledning till att stölder är så högt representerat kan vara att det är ett brott som är väldigt lätt att definiera. Att till exempel avgöra skillnaden mellan en olaglig kränkning och ett accepterat tilltal eller om en örfil skall ses som misshandel eller ej, är inte alltid så lätt, däremot är det inte så svårt att definiera begreppet stöld. Man märker ju snabbt om någon tagit något som tillhör en själv.

En orsak till att gruppen stöld var överrepresenterad i min undersökning kan å andra sidan även bero på att en av klasserna jag besökte just haft stölder i sitt omklädningsrum. På detta sätt kan bekvämlighetsurvalet ha påverkat resultaten jämfört med om man hade använt sig av ett slumpmässigt urval. Det var 12 personer av deltagarna som hade haft tillgång till omklädningsrummet vid stöldtillfället, det framgår dock inte av undersökningen om alla de tolv förlorat något eftersom undersökningsdeltagarna var anonyma.

5.3 b) Brott mot egendom

Den andra kategorin benämner jag ”brott mot egendom”, där jag har valt att ta med två typer av rapporterade svar, nämligen inbrott och skadegörelse på det hus som deltagaren bor i. Dessa brott är likartade på så vis att brottet sker i eller mot den bostad där deltagaren bor. Inom denna grupp var det endast 4 personer som kom att påverkas. Två personer som uppgav att de varit utsatta för inbrott och två personer som varit utsatt för skadegörelse av de hus de bor i. Alla fyra brottsoffer var i detta fall kvinnor, två med utländsk bakgrund och två med helsvensk bakgrund.

Att endast fyra deltagare rapporterade att de hade råkat ut för brott mot egendom kan förklaras genom att majoriteten av deltagarna inte har egen bostad då de fortfarande går på gymnasiet. Några av ungdomarna har möjligtvis varit med om inbrott i hemmet men inte upplevt det som om de har råkat ut för ett brott personligen och därför i sin tur valt att inte nämna det i enkäten.

5.3 c) Våldsbrott

Den tredje kategorin har jag valt att kalla för ”våldsbrott” med variablerna misshandel, rån och väskryckning, sammanlagt 27 brottsoffer, d.v.s. en fjärdedel av alla upplevda brott föll inom denna kategori. Anledningen till att jag valt att ta med rån och väskryckning i denna kategori, trots att de även är stöldrelaterade, beror på att de psykiska och fysiska angreppen i dessa fall ofta upplevs som värre än känslan av de förlorade värdesakerna (BRÅ 2005:4). Hot och väskryckning skiljer sig ifrån

¹⁰ Specificerat diagram över stöldobjekten finns att läsa i diagram 1 i bilaga 3.

stölderna i gruppen ”stöld” på så vis att de innehåller ett element av våld eller hot om våld för den drabbade personen.

Det går i detta fall att se vissa skillnader mellan våldstyp och kön. De flesta av de ungdomar som rånades var nämligen män och det var endast kvinnor som råkade ut för väskryckning. Att endast kvinnor blev väskryckta kanske inte är så konstigt då det är väldigt sällsynt att män bär på handväskor.

Det var dock relativt jämt mellan könen beträffande vilka som misshandlats, då 5 av offren var kvinnor och 7 stycken var män¹¹. Då misshandlarna inte vidare beskrevs finns det dock inte möjlighet att avgöra om det är samma typ av situationer som lett fram till misshandeln. Det saknas även beskrivningar av vilken grad av misshandel som deltagarna råkat ut för. I vissa fall kan det vara svårt att avgöra om man varit utsatt för en misshandel eller ej. En misshandelssituation kan lätt viftas bort med tanken om att ”det var väl inte så farligt” och det kan finnas problem med att se en viss person som gärningsman eller sig själv som ett offer.

Undersökningar gjorda i hela riket visar på att 17 % av ungdomarna i åldern 16-24 råkade ut för våldsbrott under ettårsperioden 2000/2001 (Statistiska centralbyrån, 2004:3). Min undersöknings höga resultat kan å ena sidan bero på att undersökningen, som nämnt, utspelades i en mångkulturell storstad¹². Man kan å andra sidan tänka sig att man mognar och att det inte är lika många människor över 20 som hamnar i bråk och slagsmål, som antalet gymnasieungdomar och att det är på så vis är skillnader i undersökningarnas åldersindelningar som påverkar differenserna.

Om jag istället jämför mina resultat med Veronica Burcars undersökning av gymnasieungdomar i Ljungby finner jag en likhet. Burcar visar att 24 % av de som uppgav sig varit utsatta för brott hade råkat ut för våldsbrott såsom misshandel (jämför med 25 % av brottsoffren i min undersökning). Dessa likheter tyder på så vis att det är oväsentligt om man bor i en liten eller stor stad, när det kommer att handla om att man är offer för ett våldsbrott. Möjligtvis kan det vara så att då fler och fler familjer delas och byggs om igen med nya förutsättningar för den unge, då arbetsmarkanden för de vuxna är osäker och föreställningarna om världen hela tiden rubbas, skapas det en känsla för ungdomen av otrygghet och maktlöshet. Kanske kan en del av förklaringen till att det förekommer så många unga brottsoffer i gruppen våldsbrott vara att ungdomarna befinner sig i en miljö där de känner sig hjälplösa och underlägsna. Kan det vara så att detta leder till att ungdomar känner att de måste slå ner någon för att få synas och få en känsla av att man har kontroll i en annars kaotisk värld?

Inom gruppen våldsbrott ligger även undergruppen rånoffer med en majoritet av män. Detta kan bero på att män oftare än kvinnor befinner sig på öde ställen ensamma. Man kan även tänka sig att då de flesta rångärningsmän är män (Ahlberg, 2001), söker gärningsmannen ett offer som bär den typ av kläder, mobil etc. som denne är intresserad av.

¹¹ Specificerat diagram av våldsbrotten uppdelat på kön och bakgrund finns att läsa i diagram 2 i bilaga 3.

¹² Se sidan 13.

5.3 d) Brott i kränkande form

Den sista kategorin har jag valt att kalla för brott i kränkande form och består av hot, kränkning, hets mot folkgrupp samt sexuella övergrepp. Det är inte jag som har klassat in olika personers berättelser i dessa kategorier utan ungdomarna har själva definierat brottet som någon av ovanstående alternativ. Det är på så vis svårt att veta vilken typ av kränkning de upplevt och om handlingen egentligen klassas som olagligt i lagens mening. Anledningen till att jag har valt att ta med sexuella övergrepp i denna grupp är att de fall som uppkommit i undersökningen har beskrivits av deltagaren som antingen ”milda”, ”verbala” eller som en deltagare uttryckte det ”sexuella övergrepp: taffs på gumpen från främling på en nattklubb”. Jag tillskriver därför denna variabel till gruppen brott i kränkande form, som i helhet består av 22 brottsoffer (20 % av de upplevda brotten).

Det är endast kvinnor som uppger sig ha varit utsatta för sexuella övergrepp, men det är betydligt fler män än kvinnor som anser sig ha blivit utsatta för det jag benämner som kränkande brott¹³. Av de som uppger sig råkat ut för denna typ av brott är 6 kvinnor och 16 män. 5 stycken av de 6 kvinnor som råkat ut för brott i kränkande form har utländsk bakgrund, respektive siffror för männen är 7 av 16¹⁴. Det var endast en deltagare som uppfattade sig varit utsatt för hets mot folkgrupp, denne man hade utländsk bakgrund. Majoriteten (8 stycken) av de som råkat ut för hot var män och de flesta, 6 stycken av dessa var män med helsvensk bakgrund.

En femtedel av de upplevda brotten klassificerades som brott i kränkande form. Brott av denna karaktär är troligtvis en av de mest svårdefinierade. Det är svårt för att avgöra skillnaden mellan t.ex. en kränkning och vad som är accepterbart. Tanken om att många människor dessutom har olika trösklar för vad de accepterar att vara med om, gör även detta brott svårt att sätta fingret på. Beroende på vilken kontext som man själv befinner sig i, vilken jargong man har växt upp i samt hur man själv använder språket/kroppen kan påverka om man anser att man varit med om en kränkning som i detta fall även skall anses vara ett brott.

Det var främst män som ansåg att de hade varit med om brott i kränkande form. Detta kan bero på att kvinnor länge har varit vana vid att ta emot mer förringande behandlingar av samhället i stort. Som kvinna får man till exempel på många arbetsplatser än idag mindre lön för samma arbete som en man. Tröskeln kan på så vis vara högre för kvinnor av den anledningen att de växt upp i ett patriarkatiskt samhälle och accepterar på så vis mer kränkande beteende av ren vana.

Å andra sidan kan det vara så att kvinnor har lättare för att bekänna för andra människor när de upplevt ett kränkande beteende från någon annan. De får på så vis ut sina känslor direkt och kan bearbeta dem med en gång och bär inte med sig känslan av att vara kränkt. Som ung man kanske man däremot skäms för att man upplever sig kränkt och håller det för sig själv, vilket kan leda till att man

¹³ Jag har i detta fall valt att inte ta upp procentsatser på grund av de låga frekvenserna.

¹⁴ Ett mer specificerat diagram finns att läsa i diagram 3 i bilaga 3.

bär med sig det i ett längre tidsperspektiv och på så vis låg det närmre till hands vid ifyllnaden av enkäten.

5.4 Polisanmälningar

Av de 89 personer som ansåg sig varit offer för brott under 2004/2005 uppgav 55 % (49 stycken) att de anmält brottet till polisen, medan 45 % (40 stycken) uppgav att de valt att inte anmäla brottet. Det fanns ingen skillnad mellan antalet män och kvinnor som har valt att anmäla brottet, nämligen 58 % av männen (25 stycken) och 58 % av kvinnorna (23 stycken) anmälde de brott de råkat ut för, se tabell 3¹⁵.

Tabell 3. Antal personer som anmälde respektive inte anmälde det brott de varit utsatt för, uppdelat på kön och bakgrund¹⁶.

	MAN		KVINNA		TOTAL
	Helsvensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Helsvensk bakgrund	Utländsk bakgrund	
Anmälde	55 % (12st)	59 % (13st)	60 % (12st)	55 % (11st)	48st
Anmälde ej	45 % (10st)	41 % (9st)	40 % (8st)	45 % (9st)	36st
Summa:	100 % (22st)	100 % (22st)	100 % (20st)	100 % (20st)	84st

55 % av brotten anmälades till polisen vilket är jämförbart med undersökningar gjorda i hela riket där det presenteras att 57 % av de upplevda brotten anmäls (Statistiska centralbyrån, 2004:3). Det mest frekventa svaret till varför man inte anmälde ett brott var för att man upplevde det som om det inte fanns något som polisen kunde göra. Knappt hälften, 17 stycken av dem som inte anmälde ett brott svarade detta. Detta är en föreställning som tyder på att dessa människor har en negativ uppfattning om polisens förmåga att klara upp brott. Detta kan vara allvarligt då detta förtroende till polisen är en grundsten för att alla medborgare i ett samhälle skall lyda lagar (Bring, 1995). Andra väl förekommande svar var att man ”struntade i det” (6 stycken) eller att man ”hade inte tid” (3 stycken)¹⁷.

Den mest frekventa anledningen till att personer anmälde brott var p.g.a. av att få ut ersättning på försäkringen (19 stycken, 39 %). Även kategorierna ”jag ville ha tillbaka den stulna varan” och ”jag ville att förövaren skulle ha sitt straff” var flitigt representerade med 11 stycken respektive 8 stycken (23 % respektive 16 %). Tillsammans stod dessa tre anledningar för 78 % av deltagarnas anledningar att anmäla. Övriga kategorier som uppkom var ”vet ej”, ”polisen gjorde fel mot mig”, ”det var naturligt” och ”jag har själv varit inblandad i brott”¹⁸. Majoriteten i denna grupp beskriver att de har förtroende för polisen och att man litar på att det finns en möjlighet för att ens brott skall uppklaras.

¹⁵ Anledningen till summan av brotten inte blir 89 i tabellen är att det fanns 5 personer som valde att inte ange kön.

¹⁶ En man som anmälde brottet saknas i tabellen då han inte uppgav bakgrundsinformation.

¹⁷ Ett specificerat diagram på anledningar för att inte anmäla ett brott finns att läsa i diagram 4 i bilaga 3.

¹⁸ Ett specificerat diagram på anledningar för att anmäla ett brott finns att läsa i diagram 5 i bilaga 3.

I dessa två grupper kan man tydligt se olika uppfattningar om polisens förmåga. Av dem som väljer att inte anmäla brott anser majoriteten att det inte finns något som polisen kan göra. Av dem som anmäler tror å andra sidan majoriteten att polisen skall lösa brotten. Det är mycket intressant att se hur dessa två grupper skiljer sig så markant åt. En förklaring kan vara att ungdomarna kritiskt har bedömt alla intryck de fått av polisens arbete under sina levnadsår och bildat sig en egen uppfattning byggd på såväl tidigare erfarenheter, berättelser, filmer, media och mycket mer.

5.4 a) Anmälningar och brott

Anledningarna till att anmäla eller ej visade sig även variera, då anmälningsfrekvensen påverkades av vilket brott som man varit offer för¹⁹. Av de fyra olika grupper av brott som jag har valt att kalla stölder, brott mot egendom, våldsbrott samt brott i kränkande form blev utfallet av resultatet som följer, se diagram 2²⁰.

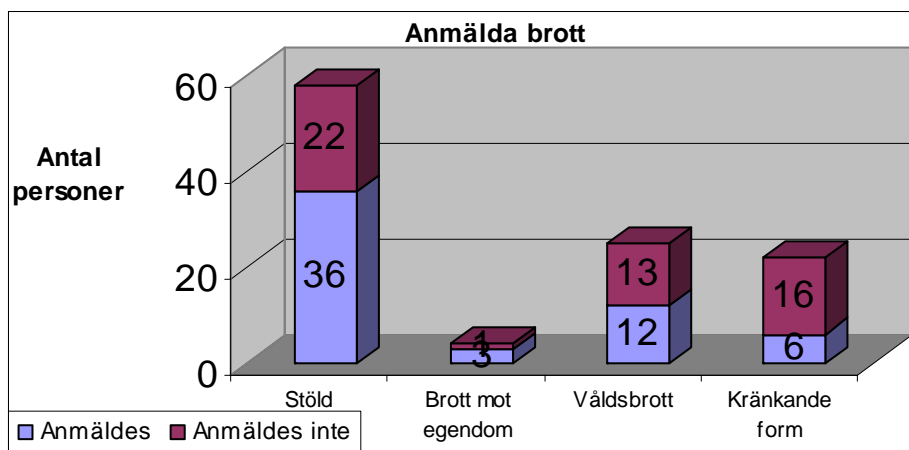

Diagram 2 visar vilka anmälningsfrekvensen uppdelad på de fyra brottskategorierna.

5.4 b) Anmälningar och stölder

Två tredjedelar (36 stycken) av stölderna blev anmälda medan drygt hälften (20 stycken) av alla cykelstölder blev anmälda. Räknar man bort kategorin cyklar ifrån stöldgruppen så anmäldes 75 % av de övriga stölderna. Man valde att anmäla av olika anledningar men den mest frekventa var att man ville ha ut pengar på försäkringen. En annan anledning som var flitigt förekommande var att man ville ha tillbaka det som stulits. Många undersökningar visar på liknande anmälningsfrekvenser, som exempel kan nämnas rapporter från SCB där 61 % av alla stölder anmäldes respektive 50 % av cykelstölder (Statistiska centralbyrån, 2004:3).

En anledning till att man anmäler stulna cyklar i mindre grad än övriga stölder kan vara att cyklar är billiga och lätta att få tag i. De som väljer att anmäla en ny cykel har möjlighet att få ut pengar på eventuell försäkring men en cykel med ett par år på nacken är ofta inte längre värt de självrisker man måste betala för att få ut sin försäkring. En annan möjlighet kan vara att man upplever att ens eget

¹⁹ Ett specificerat diagram för varför man valde att anmäla uppdelat på brott finns att läsa i diagram 6 i bilaga 3.

²⁰ Ett specificerat diagram på vilka brott som anmälts inom de olika grupperna finns att läsa i diagram 7 i bilaga 3.

beteende lett fram till brottet, då man till exempel inte låst fast den i stället. Känslan att vara ett passivt offer kan ha lett fram till att man undviker att anmäla. Ytterligare en orsak till att man inte anmäler sin cykel stulen kan vara att uppklaringsgraden av denna typ av brott är mycket låg (Lindgren, Pettersson & Hägglund, 2001).

5.4 c) Anmälningar och egendomsbrott

Inom gruppen brott mot egendom blev 3 av 4 brott anmälda och det fall som inte blev anmält föll inom kategorin skadegörelse. Det kan tänkas att när man upptäcker att man har haft inbrott som första reaktion ringer polisen, då man försöker hantera chocken genom att försöka normalisera situationen (Magiure, 1984). Det kan å andra sidan även bero på försäkringsintresset eller helt enkelt vara en kombination av de två. Det brottet som i detta fall inte anmäldes var skadegörelse. Beroende på hur omfattande skadan är så kan det tänkas att om man inte har försäkring, kan det upplevas som meningslöst att anmäla skadegörelsen då skadan redan är skedd (Olsson, Ahlberg & Israelsson, 1993).

5.4 d) Anmälningar och våldsbrott

Av våldsbrotten blev ca hälften, 12 stycken, av brotten anmälda. Hela 42 % av de som anmält denna typ av brott gjorde det för att förövaren skulle få ett straff. En anledning till att man inte anmäler denna typ av brott kan vara på grund av att många våldsbrott begås av människor som offret på något vis har en relation till. Många våldsbrott uppstår även i samband med provokationer och bråk där både offret och gärningsmannen är inblandade. Detta kan innebära att man kanske ser sig själv som ett delaktigt offer och tror att polisen inte kommer att hjälpa en på grund av detta. Hela 62 % av dem som valde att inte anmäla ett våldsbrott uppgav att de ansåg att polisen inte kunde göra något åt saken. Risken med denna brist på förtroende kan leda till att människor tar lagen i egna händer och börjar lösa sina problem på egen hand (Diesen, 1995).

5.4 e) Anmälningar och brott i kränkande form

I gruppen brott i kränkande form anmäldes endast sex av fallen, 27 % av de upplevda brotten i denna kategori. Detta kan bero på att begreppet är svårt att definiera och på så vis känns det att man har lite att komma med när man skall kontakta polisen. Majoriteten, 57 %, av dem som icke anmält ett kränkande brott uppgav att de ansåg att det inte fanns något som polisen kunde göra åt saken i efterhand. Sådana uppfattningar kanske stärks när medierna beskriver hur till och med fyra män som våldtagit en 13-årig flicka går utan större straff i dagens Sverige²¹. Med detta i åtanke är det troligtvis svårt att ha förtroende för att något skall hända när ett brott i kränkande form anmäls. De som å andra

²¹ Hänvisning till det uppmärksammande Motalafallet (augusti 2004) då en trettonårig flicka ansågs ha varit för passiv (p.g.a. berusning) vid en gruppvåldtäckt och gärningsmännen fick näst intill inga straff.

sidan anmäler brotten upplever möjligtvis att brotten är i hög grad allvarliga och att de därför är av starkt behov att anmäla.

5.4 f) Personbundna anmälningar

Anledningarna till att man valde att anmäla brott varierade mellan försöksdeltagarna, ofta beroende av brott. Det visade sig dock att alla de deltagare som varit mer om mer än ett brott, 8 stycken, hade handlat på samma sätt med de olika brotten. Det vill säga om man hade anmält ett brott hade man anmält alla, respektive om man undvikit att anmäla, hade man undvikit att anmäla alla de brott man råkat ut för. Dessa resultat tyder på att anmälningsviljan på något sätt även kan vara knytet till offret som person och inte enbart till brottet.

5.5 Brottsoffer och polisen

5.5 a) Polisens bemötande i samband med anmälningar

Av de 49 personer som anmälde de brott man råkat ut för, har samtliga svarat på en fråga om hur polisen bemötte dem vid anmälningstillfället²². Knappt hälften av deltagarna som anmält brott gav polisen något av betygen bra eller mindre bra. 37 % av deltagarna (18 stycken) gav polisen högsta betyg och 20% (10 deltagare) ansåg att polisen bemött dem ganska dåligt eller dåligt i samband med brottet, se diagram 3. Av de som ansåg att polisen behandlat dem dåligt hade samtliga utländsk bakgrund²³.

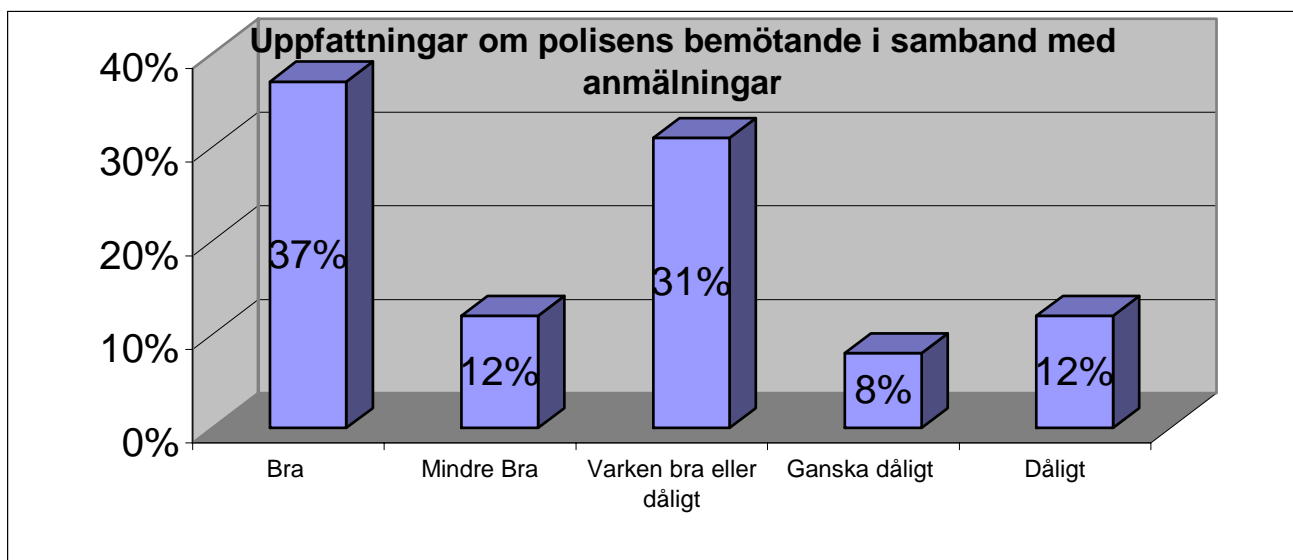

Diagram 3 visar de brottsoffer som anmälde det brott de råkat ut för, dess uppfattning om polisens bemötande.

²² Frågan bestod av en femgradig skala där eleven skulle kryssa i det svar som överensstämde mest med dess åsikt. Risken med denna typ av frågor är att en stor del av deltagarna väljer det mittersta och mest "neutrala" alternativet.

²³ Ett specificerat diagram finns att läsa i diagram 8 i bilaga 3.

En tredjedel (11stycken) av dem som anmält en stöld ansåg sig ha fått ett bemötande som varken var bra eller dåligt. Lika många inom denna grupp hade gett polisen högsta betyg. Inom de andra grupperna var det spridda skurar men det var få (1 av 4) som anmält brott i kränkande form som gav polisen något av de två högsta betygen. Ingen av de tre som råkat ut för egendomsbrott ansåg att polisen bemött dem på någon av de två bästa betygen²⁴.

5.5 b) Polisens bemötande i övriga sammanhang

Majoriteten av deltagarna har mött polisen i andra sammanhang än som brottsoffer, hela 80 % av deltagarna uppgav att de stött på polisen i övriga sammanhang. De flesta har mött polisen i informationssammanhang eller på stan. Jag har kunnat urskilja fem olika grupper där deltagarna stött på polisen. Den första kategorin är ”Information”, som innehåller möte i samband med pass, trafikundervisning och studiebesök. Kategori två har jag benämnt ”Brott”, som innebär när deltagaren begått ett brott eller när polisen misstänkt deltagaren för brott, ”kontroller”, innebär kontroll av lyse, körkort samt möte på stan. Kategori fyra benämnd ”olycka” innebär om möte skett i samband med olycka, när en kompis varit brottsoffer eller i vittnessammanhang. Den sista kategorin innefattar dem som träffat polisen i flera olika sammanhang. Polisen får gott betyg av deltagarna då drygt hälften, 92 stycken ger polisen högsta betyg och endast 12 % (21 stycken) det lägsta²⁵. Majoriteten, 12 stycken, av dem som ger polisen det sämsta betyget har råkat stöta på polisen då de begått brott eller varit misstänkta för brott. Uppfattningar om bemötningen från polisens sida beskrivs i tabell 4²⁶.

Tabell 4: Deltagarnas uppfattning av polisens bemötande i andra sammanhang än som brottsoffer

	Bra	Mindre bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Dåligt	Summa:
Information	19% (35st)	3% (5st)	10% (17st)	<0% (1st)	<0% (0st)	32% (58)
Brott	4% (8st)	2% (3st)	4% (7st)	2% (4st)	7% (12st)	19% (34)
Kontroller	13% (24st)	2% (3st)	10% (17st)	<0% (0st)	3% (5st)	28% (49)
Olycka	6% (10st)	<0% (0st)	2% (3st)	<0% (1st)	2% (3st)	10% (17)
Många olika	8% (15st)	<0% (1st)	<0% (1st)	1% (2st)	<0% (1st)	9% (20)
Summa:	50% (92st)	7% (12st)	26% (45st)	3% (8st)	12% (21st)	

Polisen fick i det stora hela bra betyg av deltagarna, både när det kom i samband med anmälningar som i övriga sammanhang. Detta kan man tolka som att polisen har levt upp till de förväntningar som

²⁴ Ett specificerat diagram finns att läsa i diagram 9 i bilaga 3.

²⁵ 178 deltagare svarade på frågan.

²⁶ Specificerat diagram går att läsa i diagram 10 i bilaga 3.

ungdomarna hade då de tog i kontakt med polisen som brottsoffer. Att enbart ungdomar med utländsk bakgrund ansåg sig dåligt bemötta är av värde att notera.

Ett flertal deltagare uppgav dock att de inte fått någon information om vad som skulle hända efter anmälan. Några påpekade även att de direkt saknade information som de var tvungna att själva söka i efterhand. Sådana klagomål kan komma att påverka om man i framtiden väljer att anmäla brott. Om man blir behandlad som ett rutinärendande kan konsekvensen kanske bli att man väljer att inte anmäla, när man nästa gång blir utsatt för brott (Diesen, 1995).

Många deltagare gav polisen högsta betyg med en extra kommentar som kan tyda på att man betygsatte med tanke på vilka förutsättningar man trodde att polisen arbetade under. Några av dessa kommentarer var ”de är bra med tanke på hur lite de tjänar”, ”för att va så få”, ”ge dem mer lön så blir de ännu bättre” samt ”varför skulle de bry sig mer om mig, det var ju bara en cykelstöld”. Detta innebär att man kanske inte anser att man fått den ultimata behandlingen, men att man ser polisen i ett större perspektiv och förstår vilken ansträngd situation polisen arbetar i. Denna insikt kan ungdomarna ha kommit i kontakt med då de växt upp med en ständig debatt i media om polisens nedskärningar och ökade arbetsvillkor.

6. Avslutande reflektioner

6.1 Reflektioner

Ett övergripande syfte med denna studie har varit att utifrån självdeklareringar uppgifter beskriva förekomsten av utsatta gymnasieungdomar i Malmö. Resultaten visar att denna undersökningsgrupp i hög grad rapporterar att de varit utsatta för brott samt att skillnaderna mellan kön och bakgrund är små.

Man kan tänka sig att den ökade användningen och diskussionen av brottsofferbegreppet kan ha lett till att det har blivit mer accepterat att uppleva sig som ett offer när man råkar ut för brott. Detta kan vara en anledning till att fler och fler erkänner sig vara offer och väljer att polisanmäla. Det kan även vara så den ökade debatten om jämlikhet har lett till att begrepp som kränkning och sexuella övergrepp är flitigt diskuterade och att det därför idag är mer vanligt att uppleva att man varit utsatt för dessa brott än tidigare.

Nils Christies tanke om att det finns ett idealt offer handlar i huvudsak om andras föreställningar (Christie, 2001) men sannolikt inverkar de också på den egna identiteten dvs. hur man tillskriver sig en offerstatus. I min undersökning visade det sig att många ungdomar med olika bakgrund och ålder upplevde att de varit utsatta för något brott det senaste året. Det verkar som om tanken om det ideala brottsoffret till viss del existerar då man till exempel väljer att inte anmäla ett brott för att man själv varit inblandad, då man så säga varit ett medskyldigt offer. På så vis kan man tänka sig att de som anser sig varit passiva eller medskyldiga offer har lätt för att senare bli ett motsträvt offer, eftersom de uppfattar sig olik bilden av det ideala offret. De offer som kan klassificeras som motsträviga är

kanske det främst av den anledningen att de inte litar på polisens förmåga att lösa brott. Att komma åt de motsträviga offren är troligtvis inte så lätt om man inte besitter deras förtroende.

Min undersökning stödjer tanken om att den unga storstadsmänniskan tenderar att råka ut för fler brott än den äldre på landsbygden. Detta kan innebära att var man bor spelar roll när det handlar om utsatthet för brott. Så som livsstilsteorin formuleras i Lindgren, Petterson, Hägglund (2001) kan anledningen till att det uppgavs vara så många brottsoffer i min undersökning vara beroende på att undersökningen genomfördes i en storstad. Gruppen ungdomar tenderar nämligen att befinna sig i situationer där de blir lätta offer, då deras livsstil ofta innebär att man ofta håller till i miljöer där man träffar främlingar samt tar del av nattlivet.

En stads storlek kan även komma att påverka den sociala kontrollen, vilken av många kriminologer antas vara en ”brottsfrämjande/brottsreducerande faktor”, där stark kontroll betyder få brott medan låg social kontroll innebär fler brott (Lilly, Cullen, & Ball, 2002). Skolor och sociala institutioner som upprätthåller den inre kontrollen, är större i storstäderna vilket kan leda till minskad social kontroll och i sin tur ökad brottslighet. Dessutom skiljer sig den yttre kontrollen mellan stad och landsbygd, det är svårare att övervaka varandra i en större stad då fler människor är främlingar inför varandra.

Denna studie visar även på att det tycks finnas två grupper av personer när det handlar om anmälningar, de som anmäler alla brott och de som inte anmäler några brott. Resultaten gav uppslag till en tanke om att det kan vara bundet till individen om man väljer att anmäla, istället för den vanliga föreställningen om att anmälningstilgen är bundet till typ av brott. Dessa upptäckter skiljer sig mot Olsson, Ahlberg och Isakssons teori om att anmälningstilgen är beroende av ett rationellt handlande och faktorer runt brottet (Olsson, Ahlberg & Israelsson, 1993).

Studien visar att av de som anmäler brott har många ett förtroende för polisen samtidigt som majoriteten av de som inte anmält brott saknar tilltro till polisen. Tanken om att så många ungdomar redan anser att det inte är lönt att anmäla ett brott eftersom de tror att det inte finns något som polisen kan göra är skrämmande. Förtroendet för polisen ligger till grund för mycket av uppbygganden och efterlevandet av lagar (Lindgren, Pettersson & Hägglund, 2001). Samhället måste återvinna människors förtroende för rättsväsendet för att på så vis undvika att människor tar lagen i egna händer, då lagar och brott är av stor vikt för att uppehålla ett samhälle.

Katz (1988) skriver om Greenbergs föreställning om att det ökade konsumtionsmodet leder till att fler och fler känner att de måste ha mer och mer prylar. Då det ekonomiska systemet inte ger ungdomar möjlighet att tjäna egna pengar leder detta till ökat antalet stölder i denna grupp (Katz, 1988). Det är ingen omöjlighet att personer som inte har råd med dyra mobiltelefoner eller jackor vänder sig till kriminaliteten för att på så vis få tag i varan. Vem blir då brottsoffer om inte innehavaren till varan, nämligen ungdomen. Kan det å andra sidan vara så som Katz menar, att de personer som inte har råd

med de saker som för tillfället är dyra, upplever sig förnedrade av offret och därför väljer att ta till våld för att få tillbaka delar av sin identitet?

6.2 Avslutning

Malmö är just nu är en stad med mycket ungdomskriminalitet (Svensson, 2005-05-10) och många unga brottsoffer, så det krävs resurser för att få ungdomar att få förtroende för, inte bara polisen, utan även samhället i sig. Med hjälp av min undersöknings iakttagelser, att så pass många av de tillfrågade ungdomarna råkat ut för brott, kanske polisen och andra delar av samhället skulle arbeta för att minska risken för att fler unga människor i Malmö blir brottsoffer. Denna tanke har dock Malmöpolisen redan snappat upp och polisen har sedan i höstas satsat mer pengar och satt in tre extra poliser för att arbeta med ungdomsbrottsligheten, dock ännu utan några resultat (Svensson, 2005-05-10). Nu skall det dock även bildas en kommission i Malmö som under två år skall arbeta mot ungdomskriminaliteten och på ett brottsförebyggande vis. Det hade varit intressant att replikera min undersökning om ett par år när åtgärderna som tagits av samhället praktiskt använts. Det hade varit spännande att studera om åtgärderna som satts in mot ungdomsbrottsligheten verkligen kom att minska antalet unga brottsoffer i Malmö i realiteten.

Med mina resultat i åtanke skulle man även kunna skapa ett frågeformulär som gav ytterligare information ifrån brottsoffer på ett mer detaljerat sätt. Man skulle utifrån de svar och definitioner som uppkommit under mitt arbete få deltagare att beskriva i vilka situationer som de blivit utsatta för olika brott och varför man definierar brott som man gör.

Måhända kan upplysningen, om att så många ungdomar upplever att de råkat ut för brott under det senare året, leda till ökad säkerhet, fler poliser, upplysta platser och mer brottsförebyggande arbete i Malmö.

7. Referenser

Ahlberg, J. (2001). "Översikt". I Brottsförebyggande rådet rapport 2001:10. *Brottsutvecklingen i Sverige 1998-2000*. (s.7-20). Information och förlag: Stockholm

Bergenlöv E, Lindstedt Cronberg M. & Österberg E. (2002). *Offer för brott. Våldtäkt, incest och barnamord i Sveriges historia från reformationen till nutid*. Nordic Academic Press och författarna: Lund

Billström M, Bring C, Diesen C, Lishajko M & Marmolin C. (1995). *Brottsoffrets rätt*. Författarna och Fritzes förlag AB: Stockholm

Bring, C, (1995). Målsägandens olika reaktionsmöjligheter på ett brott. I M. Billström, C. Bring, C. Diesen, M. Lishajko & C. Marmolin *Brottsoffrets rätt* (s.145-281). Författarna och Fritzes förlag AB: Stockholm

Brottsförebyggande rådet. (2005). J. Ring. *Stöld, våld och droger bland ungdomar i årskurs nio. Resultat från fem självdeklarationsundersökningar. Rapport 2005: 4.*, Information och förlag: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet. (2004). Redaktör: L. Dolmén, *Brottsutvecklingen i Sverige 2001–2003, BRÅ-rapport 2004:3*, Information och förlag: Stockholm

Brottsförebyggande rådet. (1990). Redaktör: P-O Wikström. *Brott och åtgärder mot brott i stadsmiljö*. Allmänna förlaget: Stockholm.

Brottsförebyggande rådet. (1988). Redaktör: G. Wiklund. *Brottsoffer. BRÅ-rapport 1988:1*. Allmänna förlaget: Stockholm.

Burcar, V. (2002). *Rädsla för brott. En undersökning om Ljungbyungdomar rädsla för och erfarenheter av brott*. Network for research in Criminology and deviant behaviour at Lund University.

Christie, N. 2001. Det ideala offret. i Red. M. Åkerström och I. Sahlin. *Det motspänstiga offret. (s.46-62)*. Studentlitteratur. Lund.

Diesen, Christian, (1995). Brottsoffret och omvärlden. I M. Billström, C. Bring, C. Diesen, M. Lishajko & C. Marmolin *Brottsoffrets rätt* (s.29-90), Författarna och Fritzes förlag AB: Stockholm

Eriksson, K. (1995). Motsträvighet som anomali i rättsväsendet. *Poliser och åklagare om kvinnomisshandel*. (s.80-160). Fritzes förlag: Stockholm

Hanson, M (2005-04-12). Unga anmäler sällan brott. I *Svenska dagbladet*.

Von Henting. (1948). *The criminal and his victim: Studies in the sociobiology of crime*. Yale university Press: New Haven, CT

Håkansson, M & Sarnecki J. (1988). Stöd och hjälp åt brottsoffer. I Wiklund (red.) Brottsförebyggande rådet utredning 1988:1. *Brottsoffer*. Allmänna förlaget: Stockholm

Katz, J. (1988). *Seductions of Crime*. United States: Basic Books.

Lilly, Cullen, & Ball. (2002). *Criminological theory: Context and consequences*. SAGE Publications, Inc. Thousand Oaks.

Lindstedt Cronberg, M. (2002) Från målsägare till brottsoffer. Målsäganderätten i ett historiskt perspektiv” I E. Bergenlöv, M. Lindstedt Cronberg & E. Österberg *Offer för brott. Våldtäkt, incest och barnamord i Sveriges historia från reformationen till nutid*. (s. 25-56). Nordic Academic Press och författarna: Lund

Lindgren M, Pettersson K-Å & Hägglund B. (2001). *Brottsoffer. Från teori till praktik*. Jure CLN AB: Stockholm.

Maguire, M. (1982). *Burglary in a dwelling -the offence, the offender and the victim*. Heinemann: London

Marmolin Fahlbeck, C. (1995). Brottskadeersättning vid personskada. I M. Billström, C. Bring, C. Diesen, M. Lishajko & C. Marmolin *Brottsoffrets rätt* (s. 285-346). Författarna och Fritzes förlag AB: Stockholm

Nilsson, B. (2003). *brottsoffer. Offerskapens innebörder och villkor i (o)säkerhetens kultur*. Boréa Bokförlag: Umeå

Olsson, Ahlberg & Israelsson. (1993). *Konsten att läsa statistik om brott och brottslingar*. Brottsförebyggande rådet: Stockholm.

Statens offentliga utredningar. (1998). *Brottsoffer. Vad har gjorts? Vad bör göras?* Betänkande av Brottsofferutredningen. Stockholm 1998. Fritzes: Stockholm

Statens offentliga utredningar. (1995). *Kvinnofrid. 1995:60*. Fritzes förlag: Stockholm.

Statistikiska centralbyrån. (2004). L. Häll. *Offer för våld och egendomsbrott 1978-2002, Rapport nr 104*, SCB tryck: Örebro, 2004.3

Svensson, F. (2005-05-10). Rånkommission ska stoppa ungdomsbrott. I *metro SKÅNE*

Wikström, P-O. H. (1990). Stadskultur och brottslighet. I Brottsförebyggande rådet. *Brott och åtgärder mot brott i stadsmiljö*. (s.7-30). Allmänna förlaget: Stockholm.

Wolfgang, M.E. (1958). *Patterns in criminal homicide*. Wiley and sons: New York

Österberg, E. (2002). Upptäckten av den oskyldiga människan. Brottsoffer som problem. I E. Bergenlöv, M. Lindstedt Cronberg & E. Österberg *Offer för brott. Våldtäkt, incest och barnamord i Sveriges historia från reformationen till nutid* (s.9-24). Nordic Academic Press och författarna: Lund

BILAGOR

Utsatthet för brott

- *En undersökning av gymnasieungdomar i Malmö*

*C-uppsats, Sociologiska Institutionen
Handledare: Malin Åkerström
SOC 344, 41-60p, VT 2005
Författare: Susanne Törngren*

BILAGA 1 (1/3): ENKÄTEN

Hej! Tack för att du tar dig tid att fylla i denna enkät. Du skall veta att du är helt anonym, ingen mer än jag kommer att kunna läsa dina svar. Kryssa i det svar som passar din åsikt bäst på detta vis (). Om raderna inte räcker till så använd gärna baksidan av pappret!

Fråga 1. Har du under år 2004/2005 blivit utsatt för brott? (Exempelvis har någon stulit din cykel, har du blivit hotad, rånad, misshandlad eller utsatt för sexuella övergrepp etc.)

- Ja, jag har varit utsatt för brott under 2004/2005
 Nej, jag har inte varit utsatt för brott under 2004/2005

Om Ja, vilket/vilka (om Nej, hoppa till fråga 8): _____

Fråga 2. Anmälde du detta/dessa brott för polisen?

- Ja, jag anmälde brottet
 Nej, jag anmälde inte brottet

Om Ja, varför anmälde du brottet?

Om Nej, varför anmälde du inte brottet?

Fråga 3. Vad gjorde polisen?

Fråga 4. Hur upplevde du deras bemötande?

- Bra Mindre bra Varken bra eller dåligt Ganska dåligt Dåligt

Fråga 5. Vad var det bästa som polisen gjorde?

Fråga 6. Vad kunde polisen ha gjort bättre?

Var god vänd sida

BILAGA 1 (2/3): ENKÄTEN

Fråga 7. Varför tror du att polisen bemötte dig som han/hon/de gjorde?

Nu följer några frågor om polisanmälningar.

Fråga 8. Har du någon gång undvikit att anmäla ett brott?

- Ja, jag har undvikit att anmäla ett brott
 Nej, jag har anmält
 Nej, jag har aldrig blivit utsatt för något brott

Om Ja, varför anmälde du inte det brottet som du blivit utsatt för?

Om Nej, varför anmälde du inte det brott du blivit utsatt för?

Fråga 9. Har du träffat polisen i något annat sammanhang (än som brottsoffer)?

- Ja, jag har träffat polisen i andra sammanhang
 Nej, jag har aldrig träffat polisen annat än när jag blivit utsatt för brott

Om Ja, vilket/vilka sammanhang?

Fråga 10. Hur har du upplevt polisens bemötande?

- Bra Mindre bra Varken bra eller dåligt Ganska dåligt Dåligt

Fråga 11. Vad tycker du om polisen i allmänhet?

Var god vänd sida

BILAGA 1 (3/3): ENKÄTEN

Avslutningsvis några frågor om dig!

Du är en..

- Kvinna
- Man

Född år 19_____

Är någon av dina föräldrar födda i ett annat land än Sverige?

- Ja, någon av mina föräldrar är födda utanför Sverige
- Nej, båda mina föräldrar är födda i Sverige

Om Ja, vilket/vilka_____

Tack för att du ställde upp!

BILAGA 2 (1/1)

Bilaga 2

Tabell

Tabell 1: Åldersfördelning hos deltagarna.

Anledningen till att summan av procenten inte blir 100% är att 7 stycken (3%) valde att inte svara på frågan och är inte inräknade.

1984	1985	1986	1987	1988	1989
1 st (0,5 %)	4 st (2 %)	40 st (17 %)	60 st (25%)	121 st (50%)	9 st (4 %)

Tabell 1. Åldersfördelning av deltagarna

Bilaga 3 (1/6)

Diagram

Diagram 1: Specificerar vad som stulits från brottsoffren i gruppen ”stöld” uppdelad på kön (27 stycken kvinnor och 27 stycken män).

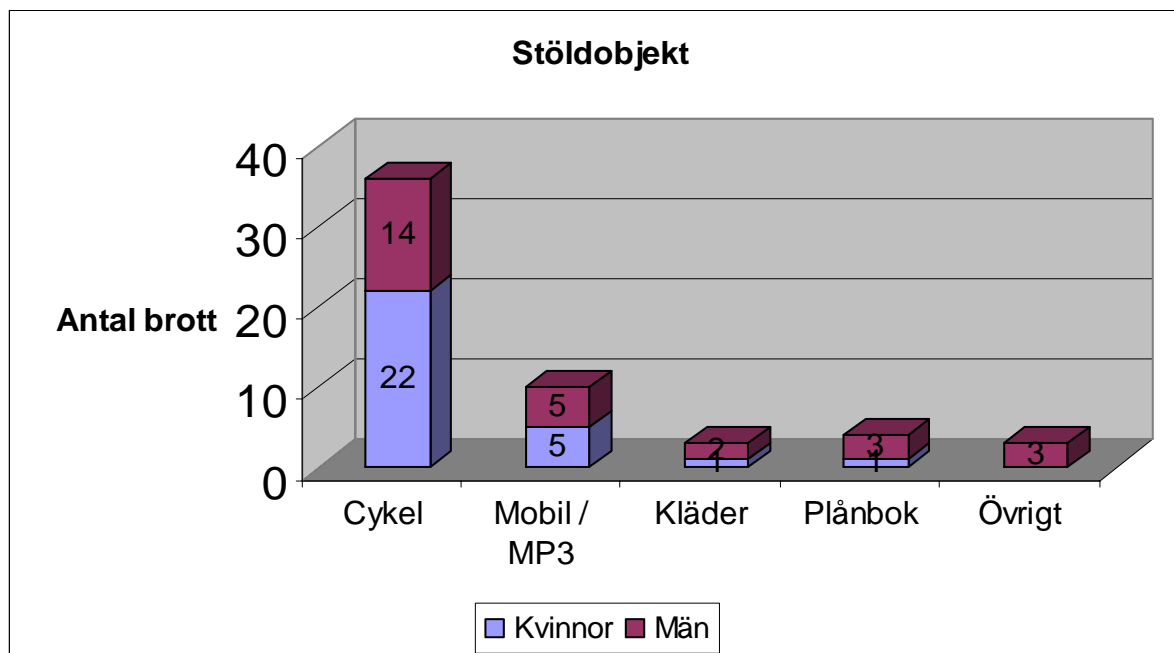
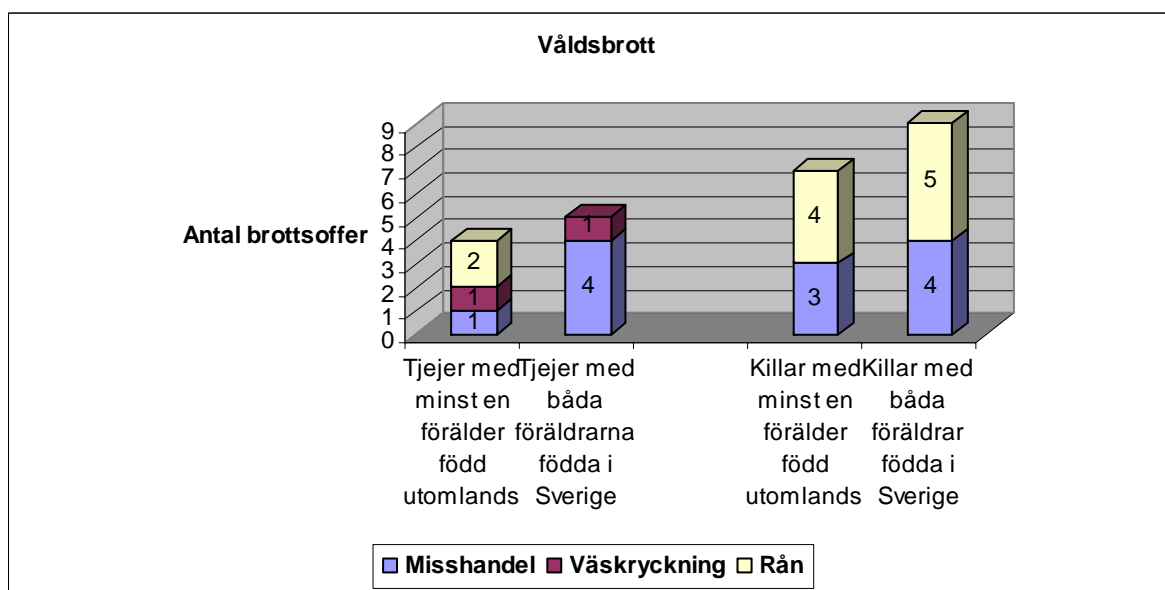

Diagram 2: Uppdelningen inom kategorin våldsbrott är tydliggjord.

BILAGA 3 (2/6)

Diagram 3: Beskriver vilken typ av brott i kränkande form man varit med om beroende på bakgrund och kön.

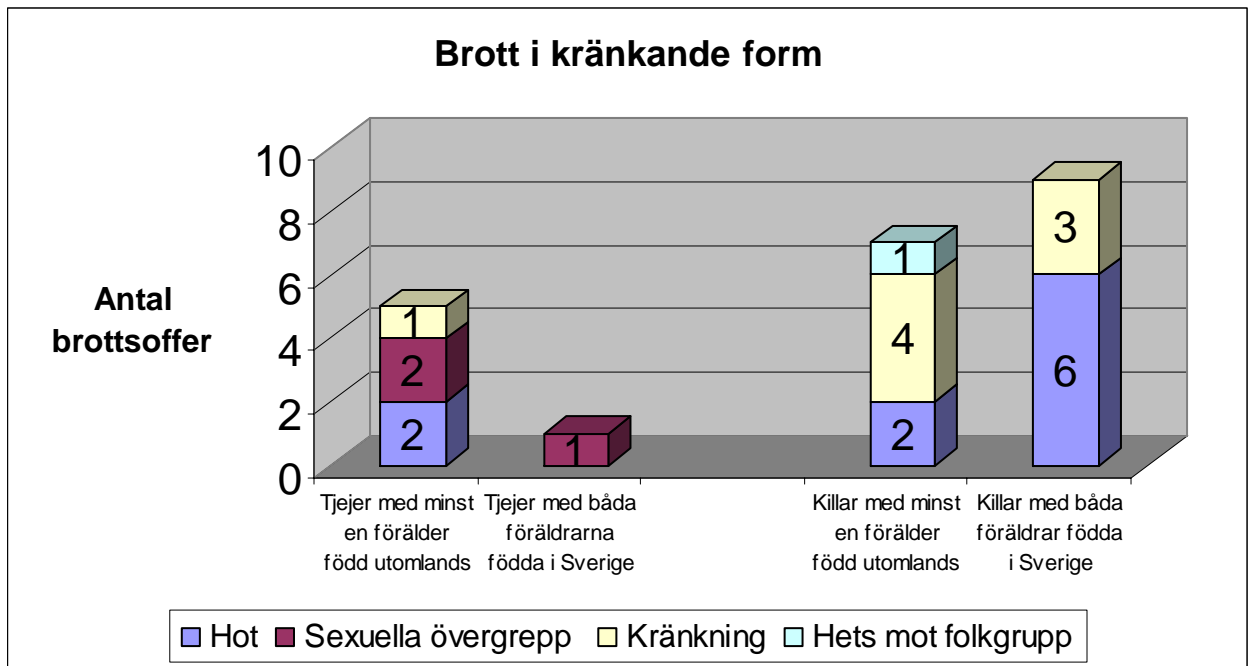
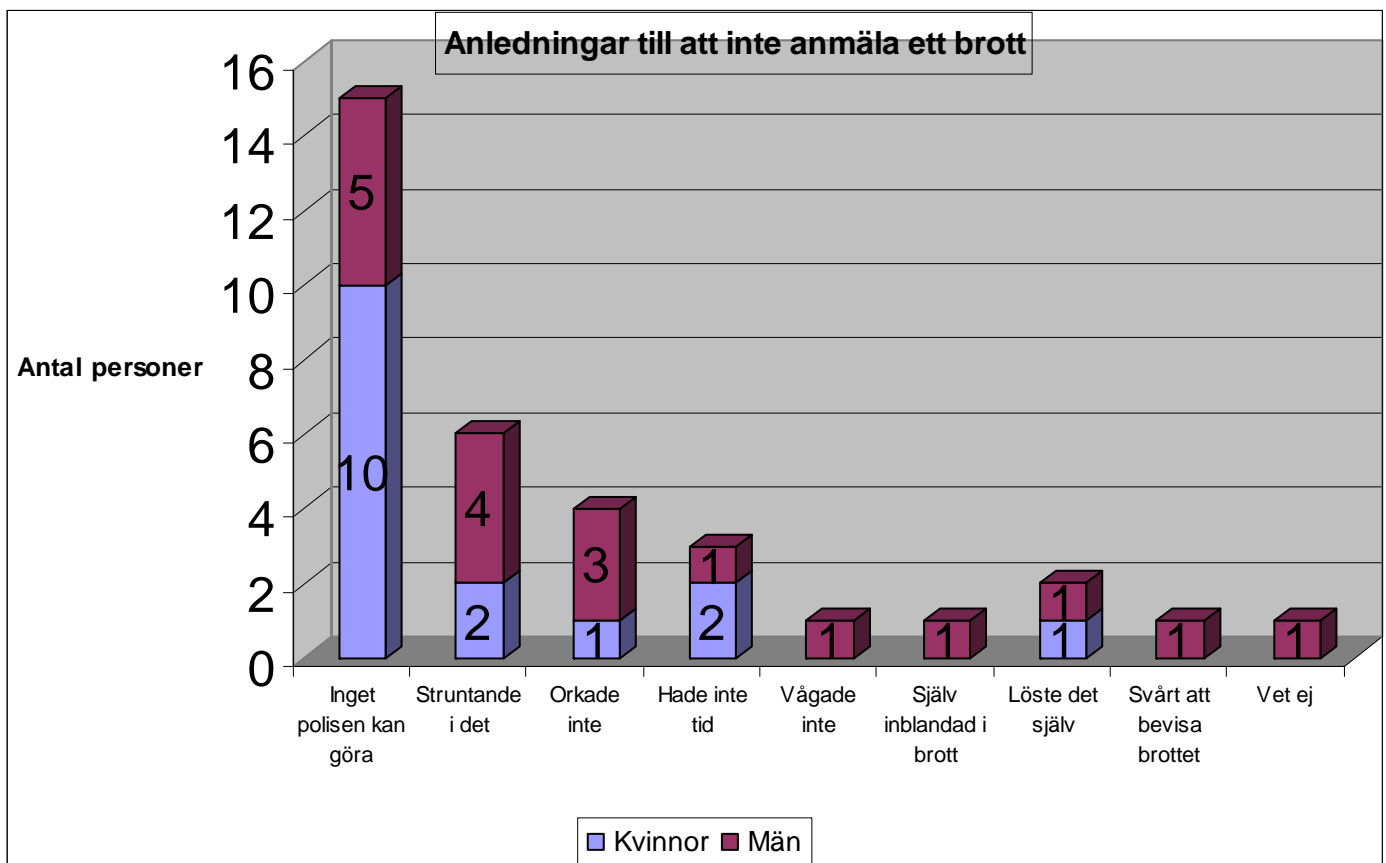

Diagram 4: Visar vilka anledningar man hade för att inte anmäla ett brott uppdelat på kön. Observera att det inte var lika många kvinnor som män som valde att inte anmäla brott, det var 16 kvinnor och 18 män.

BILAGA 3 (3/6)

Diagram 5: Anledningar till att anmäla ett brott uppdelat på kön. Observera att det inte var lika många kvinnor som män som valde att anmäla, nämligen 22 kvinnor och 27 män.

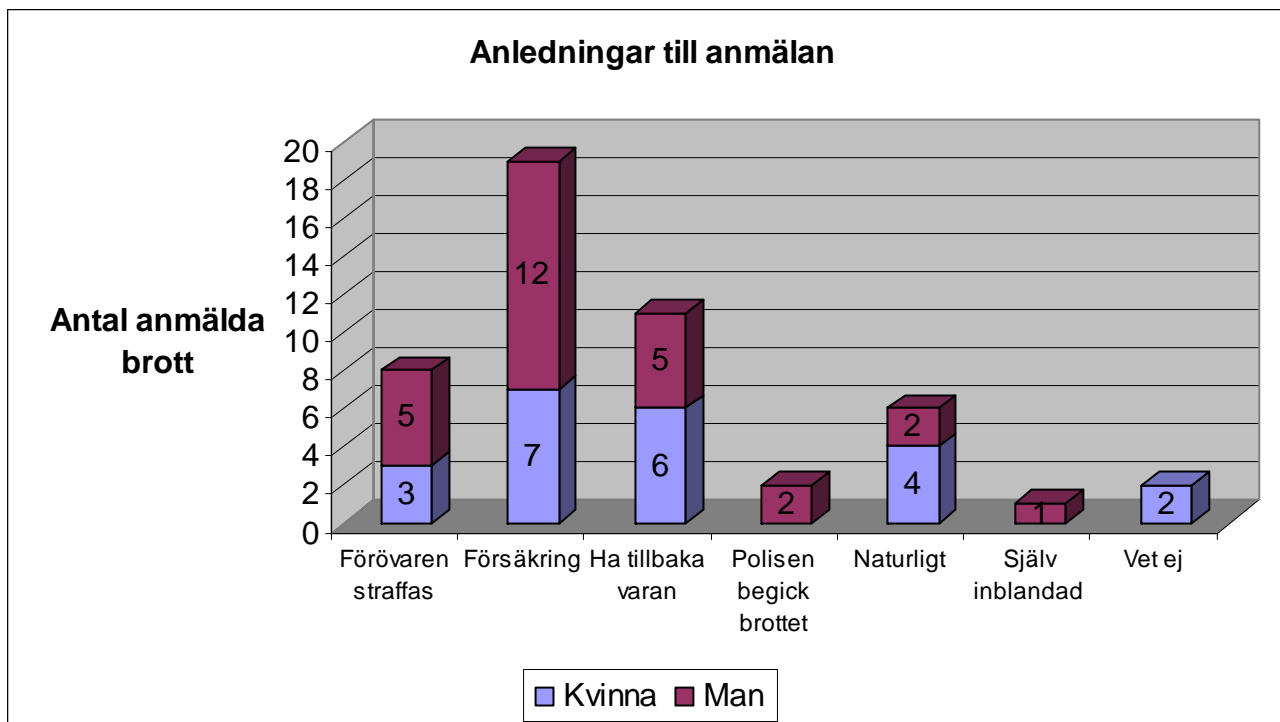
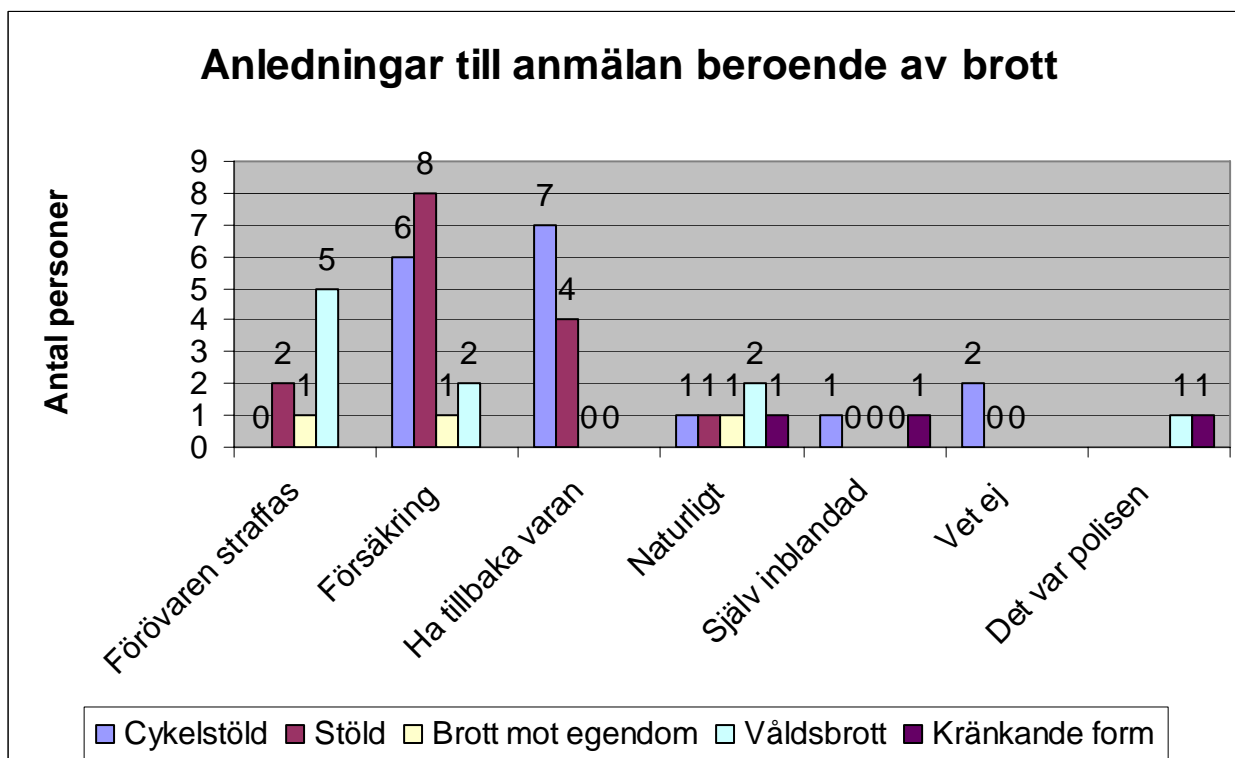
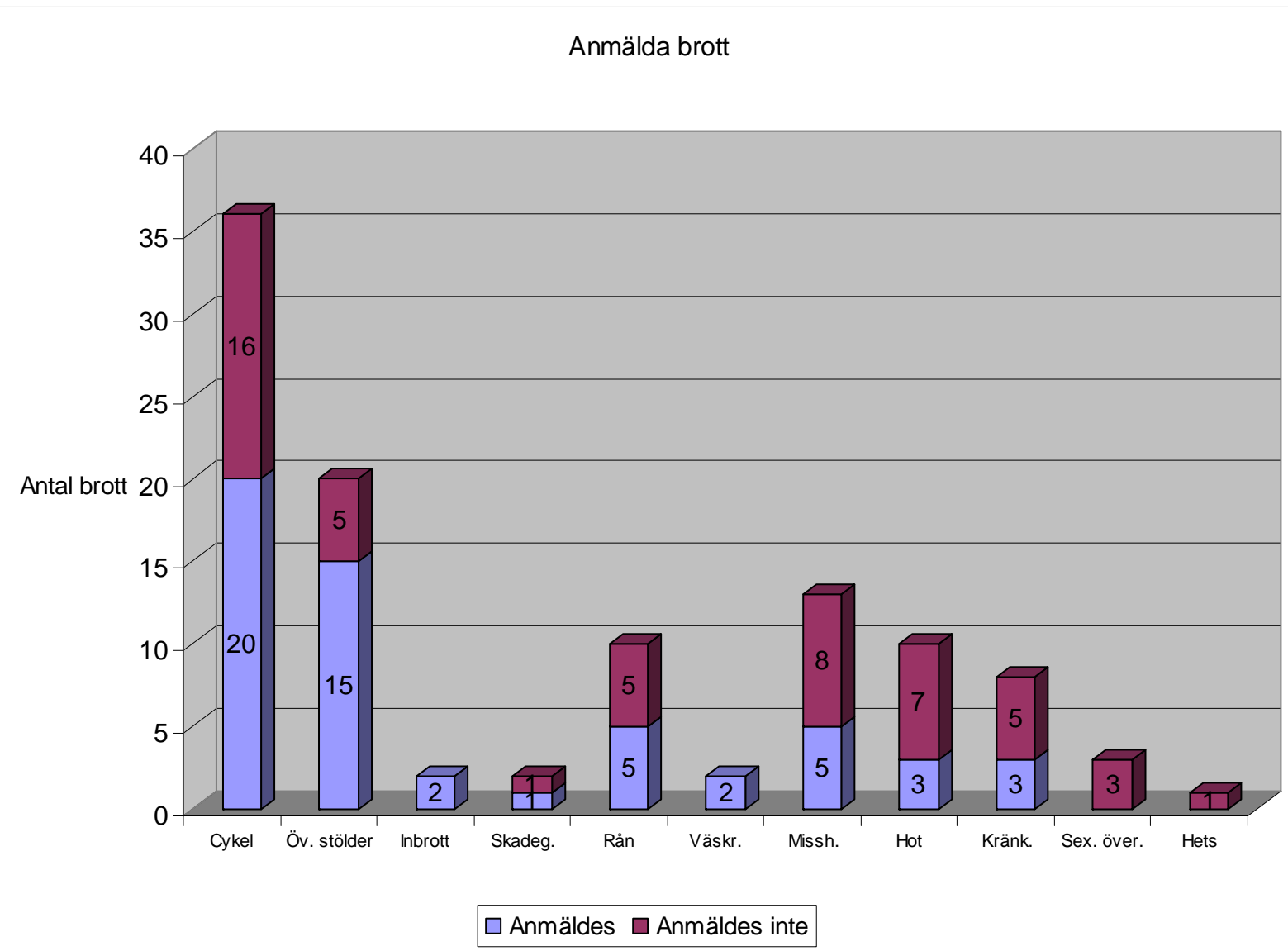

Diagram 6: Visar varför man valde att anmäla beroende på vilket brott man varit utsatt för.

BILAGA 3 (4/6)

Diagram 7: Här kommer ett mer specificerat diagram över de anmälda brotten

BILAGA 3 (5/6)

Diagram 8: Brottsoffers uppfattningar om polisens bemötande i samband med anmälan, uppdelat på kön och bakgrund. Observera att det inte var lika många deltagare i de olika grupperna. Det var i detta fall 10 stycken kvinnor med helsvensk bakgrund, 13 stycken kvinnor med utländsk bakgrund, 13 stycken män med helsvensk bakgrund samt 12 stycken män med utländsk bakgrund.

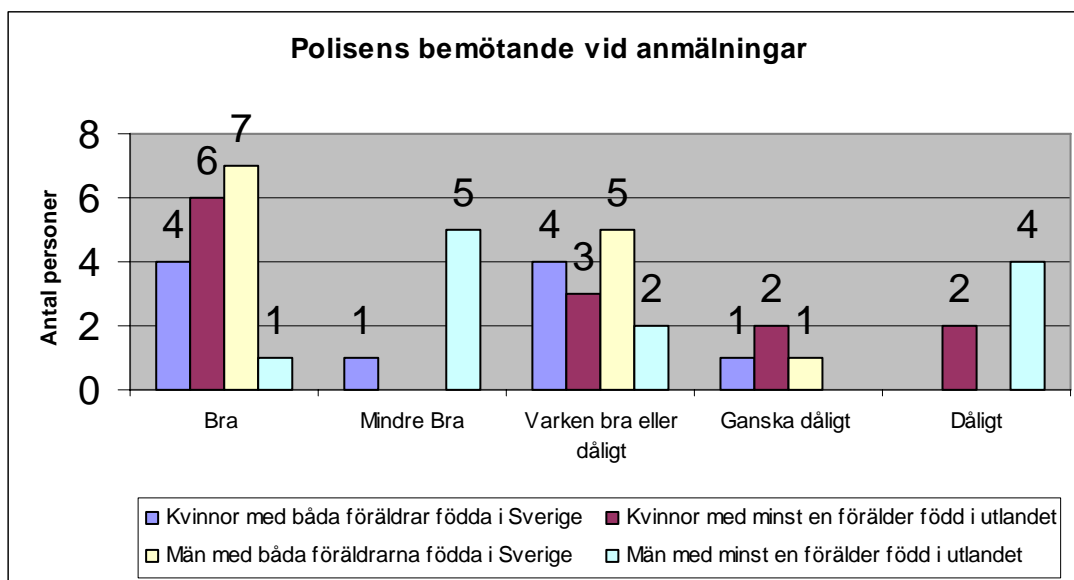
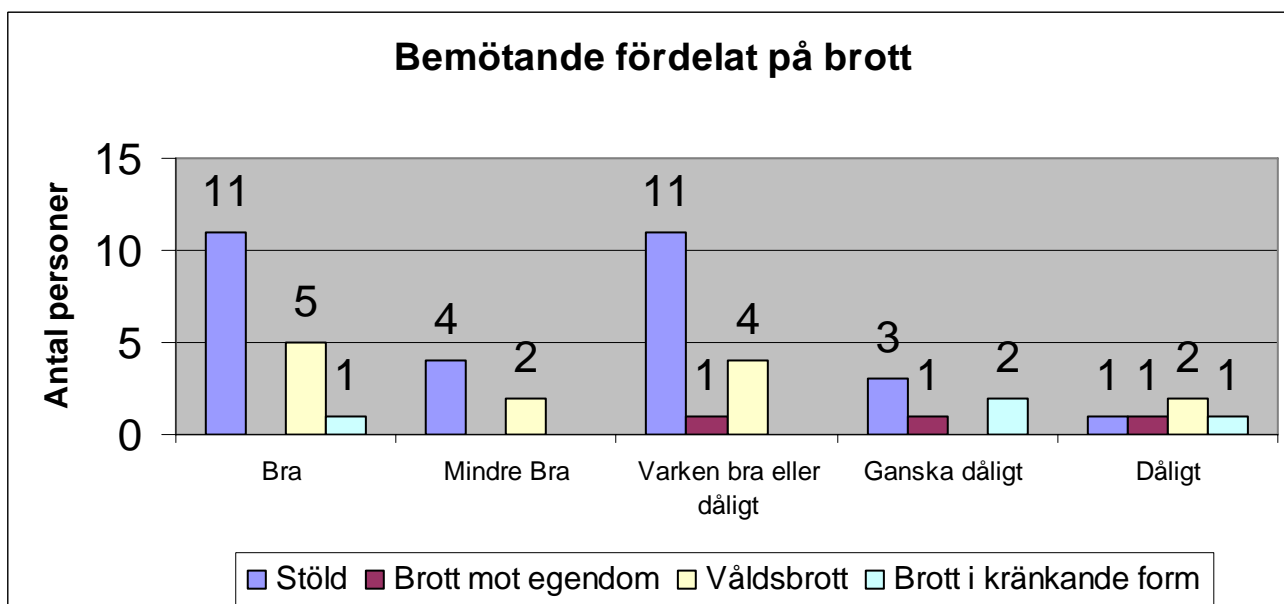

Diagram 9: Brottsoffers uppfattningar om polisens bemötande i samband med anmälan, uppdelat på vilket brott man anmält.

BILAGA 3 (6/6)

Diagram 10: Beskriver hur deltagarna uppfattat polisens bemötande i olika sammanhang.

